

Theophilus Großgebauer

**Eleutherii Philalethis Sociniani Fraus, Qua de Deo Trinuno doctrinam
corrumpere, & Politicos Viros peste sua inficere conatus est, detecta a Theophilo
Großgebauer/ Ministro Dei**

Rostochi[i]: Kilius, [1660]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729959635>

Druck Freier Zugang

Fg-3918.

Eleutherii Philalethis
SOCINIANI

FRAUS,

Qua de DEO Trinuno
doctrinam corrumpere, &
Politicos Viros peste sua
inficere conatus est,

detecta

d

THEOPHILO Großgebauer/
Ministro DEI.

J. Chrys.

Egenfeldt.

ROSTOCHI,

Typis Hæred. NICOLAI KILII,

F. 9 - 39/18. Acad. Typogr.

SERENISSIMO AC CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO

DN. CHRISTIANO

DUCI MECKLENBURGICO,
Principi Vandalorum, Swerini,
Ratzeburgi, Comiti Swerinensi
terrarum Rostochii &
Stargardiæ Dynastæ

Magnificentissimo Acade-
miæ CANCELLARIO

Domino meo Clementissimo

*Spiritus Sancti gratiam, bene-
dictum regimen, ac vitam lon-
gevam*

PRINCIPUM PRINCIPE

Supplex precor.

Serenissime Princeps, Do-
mine Clementissime,

Serenitati Tuæ hoc, quantum-
cumq; est, Studiorum meorum spe-
cimen demisse exhibeo: Exilius
omniñò, quam ut Tanti Principis Ger-
manicæ Nomen præferat. Sed tamen si
res ipsa spectetur, nil dignius nil excelsius
est. Antagonista ipse compendiosa
fraude fecit, Veritatem ut compendifa-
cerem. Amplas materias ad usum con-
traxisse, quandoq; ingenii est. Equidem
exploratum habeo, Serenitatem Tuam
in omnibus disciplinis versatam Dispu-
tationibus acutioribus summopere dele-
ctari, ac utram in partem veritas pro-
pendeat, judicare posse. Non enim cha-
rismata DEI luculentius in ullo mortua-

lium

lium apparent quam in Principibus, nec
alibi fructuosius collocari possunt. Ti-
mor Domini, Sapientia, Juris & recti
cognitio sunt, quibus Principes fulgent,
continentur subditi, Regna firmantur.
Dentis his politiarum tibicinibus Sol
è mundo, felicitas de Republica sublata
sunt.

Sapenumero illius diei memini, quo
ante biennium in arce Tovaransensi ad Se-
renitatis Tuæ colloquium admissus gra-
tiosissime jubebar ad populum sequenti
Dominico sacram concionem habere:
Ubi Verbum illud DEI flexanimum
tam profunde Serenitatis Tuæ animo se
insinuaverat, ut non modo inter accun-
bendum, ea quæ De DEO super omnia
colendo insederant, repeteret, sed & ex
Eo tempore Singulari gratia me etsi im-
meritum amplecteretur.

Nullum scilicet ornamentum illustri-
us, nec Præsidium ullum tutius Patrum
Patriæ est, quam si post Verbi DEI
cultum

cultum religiosum servis DEI patrociantur, ne Veritatis causa, quæ semper Odi feracissima est, ab homuncione quovis pro libidine conviciis ac contumeliis exagitentur. Et tantum non occidantur. Gentis Hebrææ Duces tantisper currus & equites Israelis secum habere crediderunt, donec Prophetas, ac Sacerdotes profanorum hominum ludibriis non exposuere. Quotquot beatos Reges codex Biblicus prædicat, eosdem in oculis Servos DEI mundo exosos tulisse, compertum est.

Quibus cum Larvis per aliquot annos propter Filium Dei, quod Et mea mihi conscientia Et publicæ meæ functiones testantur, conflictatus sim, Serenitas Tua clementissimè recordatur. Quot Et quantas suspiciones, obtrectiones, jurgia, litcs ac convicia Ministerii mei causâ sustinui! Quantopere à fratrum tergiversationibus, à Judice corrupto ac hostiū acerbitate
quas/a-

quassatus, hucque & illuc impulsus sum,
ut quod Spiritum cum meis Symmystis
Specialibus adhuc traho, meræ munifi-
centiæ DEI sit! Quoniam cum Zelo,
at minori quo debui, oracula DEI in-
culcavi, hypocrita dicor cum Jeremia:
Quoniam peccata liberè non tamen sine
circum Spectione, quam novi Theologi
tam strenue nunc urgent, reprehendi,
turbator Israelis nominor cum Elia:
Quod in Oeconomia Mysteriorum DEI
fidelitatem Domino meo prestare stu-
deo, nec hominum favores aucupari nec
Ministerium cauponari didici, calum-
niator ac diffamans cum Venerabili
Domino Meo JESU audio: Quod
iracundia & Simulatibus inflamma-
tos homines Jussus à Sacramentorum
usu dum ad Sanam mentem redeant, ab-
stineo, perpetui Silentii pœna, cum Apo-
stolis nuspiam nisi in Concilio sic dam-
natis in contumaciam afficior.

Q hominum mentes cœcas! O pectora cœca!

Impræ.

Impresentiarum Celsissime Domine,
postquam inter tot vota ac Suspiria
languentis terræ Nobis à DEO saluus &
incolumis reductuses, nil aliud humilli-
me expeto, quàm ut Serenitas Tua Sacri
nostri Ministerii meorumque Studiorum
quorum fructus aliquando, DEO Ju-
vante, lucem videbunt propugnationem
ac defensionem contra malevolorum in-
sultus suscipere pergat, hasque exiguas
paginas ex affectus mei magnitudine cle-
mentissime metiatur ac interpretetur.

Celsitudini Tuæ

in Domino

Subjectissimus

Servus

Rostochii 14. Septembr.

1660.

THEOPHILUS Großgebauer.

PRO O E M I U M .

eptennium circiter est, ut ac-
cepi, cum Senatui Urbis nostrae Amplis-
simo pagella quaedam manu scriptae di-
catae sunt à Sociniana Schola homine, qui in oc-
culto latere voluit, nomini enim verò supposuit
fictum illud: ELEUTHERIUS PHI-
LALETHES. Scilicet, quod liberè sentiat
nulli Magistro morem gerens, veritatisq; se ami-
cissimum profueatur. Inscriptio ita habet: Bre-
vis Disquisitio inter duas de Trinitate
disputantium partes, utri tandem post
longa certamina victoria tribuenda sit.
Nempe spem magnam facit Lectori, quasi proti-
nus certaminis à condito mundo continuati finem
sic impositurus unico verbulo Dictatoris ad instar.
Inter cœtera magnam pietatis speciem præ se fert,
quandoquidem dolet Trinitariorum (sic enim
Orthodoxos appellat) vicem Christiana commise-
ratione, quod adeò se fascinari præjudicatis opi-
nionibus patiantur, ut quid verum sit non vide-
t, neque intelligant. In calce Disputationis à
atre luminum Trinitarius lucem veritatis ex-
A opat.

optat. Nonnunquam blasphemus est. Inter-
dum pueriliter prorsus exultat, ac si victoria in
manu sua sit. Multi qui schedam istam oculis
usurparunt, aut abjecerunt ceu detestabilem, aut
incipiti cura distrabi cœperunt. Verum TU
**PATER SANCTE SANCTIFICA
NOS IN VERITATE TU A, VER-
BUM TUUM EST VERITAS.**

§. I.

UNiversæ disquisitionis à lucifuga
istò institutz fundamentum hoc est: Ne-
mo disputantium qui contradictoria sta-
tuit, suisq; contradictionibus se ipsum evertit,
victoriam obtinere potest: Trinitarii sunt illi,
qui contradictoria statuunt atqve admittunt.
Ergò victoriam quod jure sperant, nihil est.
Ergò Antitrinitariis tribuatur oportet victoria,
si vel nullam suæ negativæ argumentum affe-
rant. Quippe quod nostra contradictoria fal-
lente hoc ipso Socinianorum erit vera per natu-
ram contradictorie oppositorum. Hæc vel
pueris intelligi posse alicubi clamat.

§. II. Quo verò sine dispendio suorum ar-
gumentorum nostra labefactet, ut vel ingratiis
tandem thesibus Sociniana accipiatur absqve sum-
ptuosa persuasione, compendiosam ingreditur
viam Eleutherius iste, atqve ex se facit negan-
tes. *Affirmanti enim, inquit, Sapientium
omnium*

omnium consensu incumbit probatio. Ideoq; manifestum est eos, qui affirmativam hujus questionis de Trinitate amplectuntur sententiam, teneri quoque probationis. Quare autem bone Vir tui protinus immemor sub finem imprudenter te confituis argumentantem atq; probantem hanc negativam tuam: DEI ESSENTIA NON EST INFINITA: aliquot Syllogismis nosq; ad tuas ratiocinationes respondere jubes? Ibi tuum erat secundum normam à te præscriptam negare legitimam consequentiam elicitam vel ex Rationis Principiis vel Scripturæ Sanctæ, quod postremum quidem facis, quâ primum autem fatearis culpam necesse est. Quomodo ergo te tractare debemus? Ut opponentem? Sine dubio cum tuo Smalcio de injuria querimoniam habebis, quæ vestra Schola afficiatur. Ergo ut respondentem? Neque hoc, quandoquidem ipse Respondentis officium negligis, ac de facto probas, quæ jure non tenebaris probare. Is enim si argumenta in contrarium allata diluit, ære suo se exsolvit. Propriam sententiam ædificet, eamq; rationibus muniat, neutiquam obligatus est. Idcirco mihi Eleutherius vitio non vertet, sicubi eum tum ut argumentantem tum ut respondentem accipiam, quoniam ipse ad Methodum hanc nos præprimis adegit. Et quemadmodum is nostra argumenta (sunt verba autoris) in aciem producere & sub examen revocare audet generalior, ita & ejus sententias ceu

Pratorias suspiciamus, à nobis haud postu-
labit.

§. III. *Discussis eorum precipuis argumentis, inquit, in quibus Trinitarij totum fermè robur collocant, quid de reliquis sentiendum sit palàm faciemus, adeoq; eos nulla aut nequaquam solida argumenta habere generatim ostendemus. Dogma itaq; hoc Trinitatis si verum est, aut ex sana ratione aut ex S. Scriptura demonstrari debet. Duo n. sunt lumina, è quibus aliquid in Religione scire possumus, alterum Rationis, alterum Revelationis. Pergit dictus Theologus: Quod dogma non solum non capit humana Ratio, sed etiam eidem planè repugnat, id ex Ratione probari non potest, sed de hoc dogmate verum est prius, Ergò & posterius. Quod ratio non capiat dogma Trinitatis, agnoscunt ipsi, propterea à mysterium hoc non sciri sed credi debere, ajunt, & negari non potest, cum imperscrutabilis sit humana rationi, ut illi volunt, infinita DEI essentia. Quod verò repugnet rationi tot contradictionum laquei, quas involvit, indicant, quibus se extricare nulla potest ratio. Haftenus ille. Miretur aliquis quamobrem personatus ille Theologus duo lumina atque principia Theologiae statuatur, RATIONEM & REVELATIONEM: Verum lectori consilium suum hoc patefacit pagina tertia: Interim mementote, nisi irrefragabilia, inquit, argumenta ex Scriptura habeatis, jam vos apud Rationis Tribunal causa cecidisse. Atque eo ipso jam gravi apud omnes cordatos praedjudicio laborare causam vestram,*

strum, quod tam pugnantiæ & irrationalia ex Sanctæ Scriptura demonstrare velitis. Hoc demum est lectori glaucoma objectare, cum Ratio Scripturæ exæqvatur ac præponitur, ut nesciat, quo se vertere debeat is, qui ista primo obtutu percipit.

§. IV. Quemadmodum tu in fine libelli nobis $\pi\epsilon\omega\tau\epsilon\nu\ \Psi\chi\delta\theta$ monstrare conaris in Article Sanctæ Trinitatis, ita ego meliori jure id tuum principium de duobus luminibus in Religione Christiana $\pi\epsilon\omega\tau\epsilon\nu\ \Psi\chi\delta\theta$ nuncupo. Quo everso & cætera consequentiæ concidunt; Quemadmodum

Collapsaruunt subductis tecta Columnis. Agnoscis tua verba Eleutheri? Quod si jam Ratio est Principium, lumen atqve supremus Juxta rerum Theologicarum, Aut erit talis per naturam respectu communium notionum, sensus, experientiæ & inductionis, qvatenus sibi relicta est, Aut erit talis per lumen è revelatione divina rationi superadditum, qvatenus est intra orbem verbi divini conclusa & castigata. Non primum, qvia [ut cætera reticeam] vel in maxima atqve evidentissima cognitione mysteria fidei deprehendisse debebant, qui pridem naturam accuratius rectamq; rationem ac ejus vim studiosius scrutati sunt, quorum Princeps creditur Aristoteles, qvam tota Photinianorum Schola. Jam verò in universo Aristotele omnibusq;

busq; gentium Philosophis nullam demonstra-
tionem scientificam invenies mysteriorum fi-
dei. Quippe quod aliis etatibus non innotuit fi-
liis hominum *Mysterium CHRISTI*, ut nunc reve-
latum fuit sanctis ejus Apostolis & Prophetis per Spi-
ritum. Axioma Paulinum hoc est; *Omne My-
sterium CHRISTI innotescit filiis hominum ex re-
velatione per Spiritum.* Axioma Socinianum
hoc est: *Non omne Mysterium CHRISTI inno-
tescit filiis hominum ex Revelatione per Spiritum, sed
simul ex consequentiis per sanam Rationem.* Re-
solve textum Paulinum, & fer sententiam de his
duabus contradictoriis, utra fidem faciat. Ten-
taverunt aliqui etiam ex Orthodoxis, gentilium
Philosophorum decempeda nostræ Religionis
immensos agros metiri, verum conatus istos *ne-
fandum atqve impium flagitium* pronunciat Scali-
ger ex. 365. Affert quidem aliquid in medium eo
ipso capite ex Aristotele, tamē statim id *umbram
Philosophi* appellat, *ex qua lux ea fulget, cujus lu-
men ab ipsamet luce, cum ea existens unum, demis-
sum cœlitus elucet nobis.* Nimirum universus Phi-
losophi discursus à posteriori quidem rem illu-
strat ac delineat, interea me non stringit co-
gitq; inde indubitato credere *DEUM PATREM,
FILIUM & SPIRITUM SANCTUM* ita ut se in
verbo manifestavit, id quod Aristoteli quoque
nunquam in mentem venit, cum scriberet, *DE-
UM sese intelligere.* Principiis autem scientia-
rum *nil fide dignius nec notitia certius.* Ideoq;

nec Rationis lumen Theologiæ principium esse potest. *Dices*: Socinianos Paulo non contradicere, quandoquidem & nos concedamus in Theologia locum habere ea, quæ per bonam consequentiam sanæ rationis ex Sancta Scriptura deducuntur. *Respondeo*: Sociniani Rationis dictata Sanctæ Scripturæ adhibent tanquam normam & amissim secundum cuius iudicium corrigatur, emendetur, explicetur, resolvatur. Nos Rationem subordinamus Scripturæ unanimi harmoniæ atque concentui, quæ solum est medium & adminiculum, quo Theologus suo pro commodo utitur, eamque de consequentia sitne proba an improba judicare permittit: fundamenta verò, quæ ad bonam consequentiam extruendam substernit, non è rationis dictatis, sed Spiritus Sancti oraculis depromit. Quemadmodum architectus oculi beneficio videt, quando amissis ad lignum rectè accommodata sit, & porrò quid in ligno sit curvum, quid rectum, quid gibbum, quid depresso. Sic qualis sit consequentia, quam instruxit ad certam aliquam conclusionem ex iis quæ posita sunt, colligendam, omne id videt Theologus rationis, & quæ operationes illius dirigit Logicæ beneficio. Quemadmodum verò non oculus sed amissis est principium atque iudex, quia curvum & rectum in ligno architectus iudicat & demonstrat, non tamen id facit sine oculo: Sic Rationis iudicium non est iudex

Lex illius veritatis, quæ per bonam consequen-
tiam è manifesto Scripturæ dicto elicitur, sed
manifestum illud Scripturæ dictum: non ta-
men id fit sine Rationis iudicio. *Dices:* Dari
mixtas conclusiones in Theologia, quæ respec-
tu unius termini est Theologica, alterius Phi-
losophica, exempla sunt: DEUS est essentia
simplicissima, Filius DEI est persona realiter à
Patre distincta, DEUS non est causa efficiens
peccati, CHRISTUS in triduo mortis non
fuit verus homo: de huiusmodi conclusio-
nibus iudicari debere non ex solo verbo DEI scri-
pto, sed simul ex Philosophia, ex qua terminus
alteruter petitus est. *Respondeo:* Conclusio-
nem mixtam dici dupliciter: *Primò* quatenus
alteruter Terminus est philosophicus, medium
autem probandi ex Sancta Scriptura petitur;
Secundò quatenus item terminus unus est Philo-
sophicus, alter Theologicus, medium verò
probandi accersitum est ex Philosophia, in sen-
su primo conceditur connexum, in sensu altero
negatur. Deducam te in rem præsentem. Sit
conclusio ista: DEUS non est causa efficiens
peccati. Major terminus est Metaphysica so-
boles. Minor Theologica. Medium pro-
bandi istam negationem causæ efficientis de
subjecto depromam cum Platone ex immutabili
bonitate DEI. *Qui nunc bonus nunc malus est, &
aliquando causa positiva & effectrix mali est, ali-
quando boni, is immutabiliter bonus non est, nec sola*
omnis

omnis boni causa existit, DEUS immutabiliter bonus est solaq; omnis boni causa. E. Ecquis hujus conclusionis norma ac iudex? Non Scriptura, quia medium *forſan* in ea non habetur tale probandi. Ergò Ratio. Non rejicit hujusmodi argumentum Theologus, docet tamen non esse hactenus conclusionem Theologicam, cui fides hominis Christiani sua *παρεσφοεία* incumbere possit 2. Petri 1, 19. 21. Accedat jam Theologus audiatq; hanc conclusionem: DEUS non est causa efficiens peccati. Illico interrogat Philosophum; Dic quæſo quid est causa efficiens? Ille, *causa efficiens est id*, inquit, l. 2. Phys. §. 29 *unde est primum principium motus & quietis*. Re declarata per exempla, Theologus istam conclusionem veritatem habere, vel ex ejus contradictoria monstrosa deprehendit, ideoq; eandem conclusionem probat testimonio quodam Sanctæ Scripturæ adducto ex Catholica Epistola Johannis prima, capite altero, commate decimo & sexto. Jam demum facta est conclusio Theologica. Nam indolem mediū imitatur conclusio. Syllogismus esset talis: *Quicumque est causa efficiens peccati ex eo est concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, superbia vita, DEUS Pater non est is ex quo talia mala sunt*, Ergò. Dices: Nihilo secius tota propositio major rationis iudicio subjecta est, cujus probatio omnis à definitione causæ efficientis pendet.

det. Idcirco lumen rationis non penitus à rebus Theologicis excludendum est. Respon-
deo: Præordinata hac hypothesi Sanctam Scri-
pturam unicum principium ac normam Religi-
onis CHRISTIANÆ esse, non assensum damus pro-
positioni Philosophicæ in Theologia sive sit
connexum sive assumptum, nisi eatenus quate-
nus vel exemplis & dictis Scripturæ consenta-
neum est, vel quia sanctæ literæ nullam ^{in 501. 019}
alicubi objiciunt, axiomatisq; philosophici
universalitatem non contrahunt nec castigant.
Exempli gratia: Oraculum Davidicum est: *Tu
es filius meus, hodiè genui te.* Inde elicit Theolo-
gus hanc conclusionem: Filius DEI est genitus.
Socinianus id assumit, & ex eo negat æternita-
tem Filii hac ratione: Quicquid est genitum,
non est æternum, Filius DEI est genitus. Ergò.
Minor est Scripturæ. Major Rationis. Quid
hic faciat Theologus? Opponit contradicto-
riam hanc: Filius DEI est æternus ex Johannis
octavo: *Amen Amen dico vobis, antequam Abra-
hamus erat, ego sum.* Hoc enim oraculum suf-
ficit adversus hypothesin Photinianam. Duæ
autem contradictoriæ simul veræ non sunt.
Quod si una rejicienda est, rejicit eam multò
tutius, quæ ex consequentiis meris cerebri hu-
mani fluxit, quam eam quæ ex ore CHRISTI
ipsius. Immò si primò veritatem ipsam com-
plexus est, scrutatur etiam lumen rationis & à
posteri-

posteriori cognoscit non adeò repugnare aeternitati esse productum seu genitum ab alio. Verum de his rebus infra.

§. V. *Nec altera habitudo rationis*, de qua initio paragraphi proximè antecedentis. Etsi quidem nec DEUS ipse nec verbum ejus sine mente ac judicio creditur ac agnoscitur, quandoquidem oracula sancta tradita sunt rationali creaturæ, quæ pretiosum à vili verumq; à falso se movere potest. Ut Paulus ait *1. Corinth. IX. 9. 10. Num boves curæ sunt DEO? An propter nos omninò dicit? Propter nos enim scriptum est.* Nempe ut ex lege ista speciali consequentiam necesse discamus ad res analogas quoque rationis beneficio *v. 11. Quod scilicet sub spe debet arare is, qui arat: & qui triturat sub spe, spei suæ particeps esse.* Hinc tredecim illi modi *clal upbrath* Legem explicandæ pud Judæos in *Halich. olam p. m. 161.* Ideone consequitur, Eleutheri, omne id, quo in religionis Christianæ dogmatis cognoscendis atque explicandis utimur, in principiorum collegium cooptandum esse? Hac seqvela & cerebrum & sensus communis principium Theologiæ constitui possent, quoniam utrisque non possumus non uti ad apprehendendum Verbum Salutis. Distingve igitur *medium* per quod aliquod cognoscibile recipitur, à *Principio*, secundum quod aliquod cognitum examinatur ac judicatur. Potest aliquid necessarium esse *medium*, penes quod tamen non sit fidei iudicium. Sen-
sorium

forium primarium illud oculus rectius quidem
judicat de coloribus quam auris atque nasus,
nec tamen fas est oculum Prætozem face-
re ut sententiam ferat de objecti cujusvis
magnitudine aut qualitate præsertim distantis
ac improportionati. Sic corpus solare apprehenditur à potentia visiva in oculo ad magnitudinem disci, jam rogatur oculus sententiam, quanta Solis amplitudo sit. Annon respondebit oculus nisi insanus est, suspendo judicium, quia sine dubio magnitudine discum superat, judicet Ratio, ex qua aliquando doctus sum, Solem aliquoties terra majorem esse, ideoque Rationi cur diffidam non habeo si vel maximè meo principio refragetur. Non secus Ratio edocta verbo DEI cognoscit DEUM illum unum ac verum, rogatur & ea sententiam, ut fieri possit, quod DEUS ille unus sint etiam tres hypostases, illa utique nisi insanit respondebit sciscitanti: Multa hic quidem abstrusa atque inaudita reperio, in quorum examine turpem me dare faciliè potero, video autem *Rationem Superiorem* Scripturæ Sanctæ insolubilem catenam, atque evidentissimam compactissimamque harmoniam scilicet, quæ inculcat, urget, instat, mitisque modis demonstrat atque pertinacissimè retinet, unum DEUM esse simplicissimè unum, eum ipsum tamen DEUM *impartibiliter* esse PATREM, & FILIUM & SPIRITUM SANCTUM, quorum tamen PATER non sit FILIUS, nec
FILIUS

FILIUS sit PATER, & SPIRITUS SANCTUS
nec PATER nec FILIUS. Hic obmutesco,
inquit, & Rationem me excellentiorem audio,
eiq; pareo, nisi jure merito Ratio irrationalis
mens sine mente haberi velim. Quemadmo-
dum etiam hoc obsequium morati auditoris in
Schola Moralium Aristoteles requirit, *l. 1. Eth.*
c. 2. B. ut vel jam habeat, vel accipiat principia eo-
rum quod sint, nec amplius indagat, cur sint. Cui
verò neutrum horum adest, Hesiodum, inquit, hæc
dicentem audiat:

ἔτ' μὲν πανάρετος καλ.

Optimus ille potest qui ex se cognoscere cuncta,
Et Bonus is, monitis qui aliorum obtemperat, &
qui

Ex se nec novit, nec quæ benè consulit alter,
Percipit, admittitq; animo est ignavus inersq;.

Photiniani gloriam inde venantur, quod boni
Ratiocinatores sint, cæteri Non-Photiniani
meri anseres ac gallinæ, cum vel hoc ipso amen-
tiæ se suspectos faciant, quod Rationis arbitri-
um non pro perfecto atqve pleno Theologiæ
principio habeant, & tamen Scripturæ San-
ctæ mysteria docenti obsequium detrectant.
Ponamus Galenum, qui acriter disputat homi-
nem ex quatuor Elementis compositum non
posse non esse mortalem accedente inductione
exemplorum innumerorum ponamus, inquam,
istum Scripturam Sacram pro infallibili DEI
verbo

verbo habuisse, uti quidem *Eleutherius* id non negabit absolute, obtulisses Galeno locum Propheticum qui evincat primum hominem natura fuisse immortalem, id est, potuisse non mori, annon cessisset? annon manus dedisset? annon fassus fuisset lapsum ac errorem, qui hactenus omnibus gentibus infederat. Stent enim ex hac parte omnes homines, & sonora voce clament omnem hominem natura esse mortalem. Stet ex altera parte DEUS & creet Adamum, eumq; à morte immunem faciat. Quæro, quibus partibus accedere velis? Et quæro per Rationis tuæ quam toties jactitas conscientiam, utri parti fides habenda? An, vel universo hominum coetui? num DEO loquenti & creanti? DEUMne hominem turbæ subjicere, an istam DEO magis convenit? Quicquid dicturus es, aut ad summam impietatem *mentisq; furor*es nil facies reliqui, aut nobiscum *sane Rationis dictamen* sequens statues, omne id principium falsum esse undecunqve petatur, ad quod instantia dari è Scriptura possit, id quod & §. IV. dixi circa finem.

§. VI. Hic *Eleutherius* cœlum clamoribus implet, siquidem in perpetua & plusquam asinina stupiditate Christianos relinqui clamitat, si rationis principium Sanctæ Scripturæ ita subjiciatur, ab eaq; in officio contineatur, quippe quod i. infeliciter disputatur commisso circulo: *Hic vobis, inquit, aquam herere videbitis, debebatis enim*

enim ex Scriptura id probare. Ecce autem reversi
estis in circulum, & post allata ex Sacris argumenta,
idem adhuc nodus restat solvendus, qui initio imposi-
tus fuit. Quasi tale quid concluderemus: Da-
tur Trinitas. Ratio: Dicit id Scriptura. Un-
de autem scis id dicere Scripturam? Non in-
quam è Ratione, nec ex ipsa litera & syllabis
totidem ergò ex eo, quod Trinitas est articulus
fidei, crediq; debet. Has calumnias recitasse
est refutasse. vide tamen paragr. X IV. Etiam 2.
adversus mentem atqve intentionem DEI fieri,
rationis principium à mysteriis secludere, quod
DEUS Sanctam Scripturam non promulgari
curaverit sibi aut beatis Angelis, quo ex intuitu
faciei paternæ suam Theologiam sortiuntur,
verum homini quem finxit Rationis partici-
pem, per quam omnia disquirere, interpretari,
dividere, componere, definire atqve conclude-
re debeat, & si quid huic lumini non sit confor-
me, etiam hoc ipso Spiritum Sanctum innuere,
non esse verum atqve intentum sensum, sed
quemvis alium potioem esse, quàm illum qui
Rationi contradicat. Jam vel millies decan-
tatum istud genus probandi inculca: *Sic scri-
ptum est, & sic intelligendum, mysteria non fieri sed
credi debent*, subinde Eleutherius noster cum so-
ciis suis regeret; Dogma illud aut habes ex pal-
pabili revelatione ex cœlo tertio, aut ex ratio-
nis consequentiis. Non primum: *Dicite, in-
quit, unde vos scitis ista non pugnare in DEO, quæ
per*

*per se pugnare videt & agnoscit ratio? an vos fortè
DEUM aut ejus Essentiam vidistis unquam, qui tam
audaciter, quid ei insit, aut non insit pronunciatis?
Ergò per Rationem. Ratio sana autem non
statuit contradictoria. In exitu libelli Magnus
ille Doctor Regulam quandam præscribit, quo-
modo & Scriptura & Ratio salvari queant citra
ullam violationem, si quando accidat, quod
Scriptura cum manifestis Rationis principiis
pugnare, atque contradictionibus implicari vi-
deatur, eaquæ verba quia autoris sui irrationalem
Rationem produunt, totiusquæ rei cardinem, in
chartam conjicere non piget. Atque hoc unum,
inquit, semel ratum fixumquæ esse debet, firmiterquæ ab
omnibus Christianis semper tenendum est, nihil
quod cum absurditate conjunctum est & contradi-
ctionem implicat ex Scripturis Sacris probari posse.
Nedum per consequentias in conjecturis fundatas &
ex talibus Scripturae verbis deductas quæ aliter atque
aliter intelligi & quidem melius & sanius queunt, id
probari possit, quæ regula adeò vera est ut tum quo-
que cum expressa sint Scripturae verba, cogamur in
explicatione eorum à proprietate literæ discedere, &
aliud improprium quarere sensum quoniam propriè
intellecta absurditatem manifestam continet. Ex-
emplum esto cum CHRISTUS dicitur via, ostium,
lapis angularis, agnus, leo, &c. omnia hæc impropriè
sumimus non aliam certè ob causam, nisi quod pro-
prius sensus non possit absque absurditate consistere.
Sic insimilibus se res habet, atque hæc dicta sufficiant.*

Verum

Verum subtilitas tanta non inest, quin cognosci
queant ac dividi, quæ infelici successu *noster*
conglutinavit. Ideoq; ut quid veritatis quid-
ve falsitatis canoni huic magistrali competat,
etiam lectori fiat conspicuum, unum & alte-
rum exemplum huic regulæ subjiciam.

§. VII. Fac me esse Cabaliftam aliquem,
qui fascinatus sit opinione illa Pythagorica de
commutatione animarum in corpora alia, jam
corruspabor omnia Scripturæ dicta, an ex eo-
rum uno & altero extorquere possim saltem, si
non elicere conclusionem meam præceptam.
Occurrit locus apud Mattheum capitis septimi
& decimi commate 10. 11. 12. 13. Ex quo talis
conficitur mihi Oratio: Johannes Baptista na-
tus ex Zacharia Sacerdote est Elias ille Thisbi-
ta mittendus. Hinc colligam Eliæ animam
migrasse in massam istam Uteri Elisabethæ
Uterus extrinsecus. Quia erit Elias aut secun-
dum totum compositum, aut secundum corpus
aut secundum animam, hætenus enim nescio
Gabrielis Angeli interpretationem. Non pri-
mum, nam *quomodo potest quispiam nasci qui sit*
senex? num potest in uterum matris suæ secundo
introire & nasci? Nec alterum, natus enim est
ex Elisabetha matre alia quàm Thisbitis cor-
pusq; numero aliud obtinens. Ergò secun-
dum animam. Quid heic faciat Orthodoxus?
Assumit Doctōris Sociniani traditam Regulam:

B

Cui

Cui sana ratio contradicit & Scriptura Sancta,
ea sententia non est vera. Minor probatur ra-
tione, ubi una numero forma ibi unum nume-
ro est individuum, At per Cabalistas Pythago-
ricum una numero forma est in Elia Thisbite &
Johanne Baptista, vi transanimationis. Ergò
unum utrobique est individuum. Ergò qui-
dam qui vivus subvectus est in cœlum, non vi-
vus subvectus est in cœlum, interfectus quippe
in carcere, *αὐτὸφάτων*. Lepidam hujus opi-
nionis elusionem habes apud Ouzelium ex Her-
mia Philosopho in Octavio Minucii. p. m. 201. Scri-
ptura autem Sancta contradicit, aut quia fun-
damentum contradictorium alicubi ponit cum
de bonorum remuneratione malorumq; talio-
ne loquitur in corpore proprio accipienda,
aut quia interpretatione vera nodum solvit,
quem Cabalista sine necessitate colligavit: Lu-
cæ primo: *Procedet Johannes cum Spiritu & vir-
tute Eliæ*. Urgeat jam Judæus ad defendendum
soð haggilgul suum claram & expressam literam,
protinus verba Eleutherij in subsidium voco:
*Hoc nihil est aliud, inquam, ac si quis id quod album
esse videt ac judicat, atrum esse ex Scriptura Sacra
probare vellet*. Nam si ita licet Cabalistas argu-
mentari, atque contradictoria statuere, & immota
*sana rationis Principia subruere fas fuerit, ego faxo
mox, ut nec DEUS ullus in cœlis sit, nec virtuti aut
vicio amplius inter homines sit locus*. Hactenus
Socini-

Sociniani axioma nihil falsi continet, ideoq;
ejus verba etiam adhibui. Deinde apud Jo-
hannem hæc habetur propositio: DEUS est
Spiritus. Attamen per universum sacrum co-
dicem DEUS ille describitur *αὐθρῶπις καὶ δῶς*.
Qvis verò tam absurdus est, ut utrumqve acci-
piat propriè? Ecquæ tandem invenietur conci-
liatio, quæ cogat ad assentiendum utrique effa-
cto scilicet DEUM esse Spiritum, & non esse
Spiritus? Quod si Anthromorphita aliquis
premat literam, quæ DEUS dicitur oculos, bra-
chia, aures, digitos habere, destrui potest ante
allegata Eleutherii regula.

§. IIX. Sed equidem nihil novi ex te audio.
Hermeneuticæ enim arti, canon pridem hic fu-
it: Contradictio manifesta, quæ conciliari
nullo modo potest, ad tropum nos deducere
debet. Jam verò *Eleutherius Photinianus* aurea
hac Regula ad suam libidinem abutitur, dum
omnia noëmata quæ in cerebro suo format pro
Rationis sanæ principiis venditat, & ad amissim
istam, si dîs placet, Sanctæ Scripturæ verba de-
torquet in tam arduis articulis fidei. Id verò
magna ars est *επελάειν* oracula sacra & fidiculis
distendere. Ut videas, pie Lector, Regulæ tra-
ditæ sicubi indifferenter accommodatur in Re-
ligione Christiana, pessimam faciem, negabo
miser Philosophus cum Hymeneo & Phileto,
quorum D. Paulus ad Timotheum meminit;

RESURRECTIONEM MORTUORUM, quæ
mortui olim idem numero corpus recepturi
creduntur, eundemq; articulum fidei contradi-
ctionem implicare dicam, quandoquidem nec
ipsi Photiniani Resurrectionem mortuorum
magni æstimant, aut sat monstrosè de ea dispu-
tant, *Mortuum scilicet secundum nullam sui par-
tem superesse. Smalcus c. 6. p. 43. de natur. DEIFI-
lio. De divin. CHRIST. c. 13. f. 79.* Argumenta-
bor autem ita contra RESURRECTIONEM
MORTUORUM numericam; Quod vel semel
corrumpitur atqve interit, id numero non pot-
est redire, Corpus, Ergò. Major probatione
fulciri debet: Omne id à quo expulsa est forma
pristina atqve annihilata, id numero redire
non potest: Ratio: Requiritur enim ad iden-
tatem numericam ejusdem *3* *sortis* constans
permansio. Omne id quod vel semel corrup-
pitur atqve interit est à quo sua forma pristina
expulsa est & perit. Ergò. Deinde: Quid-
quid ab alio agente, alio tempore & loco pro-
ducitur id numero idem non est. Corpus per
te numero idem ab alio agente, alio tempore &
loco producitur. Ergò. Corpus per te nu-
mero idem, numero idem non est. Major ni-
titur isto axioma: Singularitas effectus pen-
det ex iisdem numero circumstantiis. Con-
clusio est contradictoria. Ergò. Minor est
falsa, quæ est tua, aut concede duo contradi-
ctoria

Storia esse posse simul vera. Hic cum Eleutherio nostro Thraſonum more exclamabo ad Orthodoxos: *Jam hic aliquis accedat, & se virum præſtet. Libens audiero quo tandem pacto meam ſententiam confutaturus ſit.* Quod ſi enim accedat pars affirmantium ſuamq; theſin roborant ex Jobo, Eſaia, Paulo, Johanne, ipſiusq; SERVATORIS ore, quid mihi faciendum? Seqvar Eleutherium noſtrum, adhibebo fidiculas conſvetas, & omnes iſtos Reſurrectionis Patronos irrationales creaturas declarabo inqviens: *Iſta omnia quia contradicunt ſane rationi,* interpretor dicta allegata de RESURRECTIONE SPIRITUALI, de qua Paulus etiam alicubi verba facit. Hoc eſt quod Plutarchus in libello de progreſſu virtutum inquit: *περὶ λίθου κτίσιν τῆς φιλοσοφίας,* Regulam ad lapidem componere, de iis, qui ſua commenta non Philoſophiæ ad Præcepta examinant ac dedolabant, ſed Præcepta Philoſophiæ ſuis cogebant inſervire commentis. Tale principium ſi immotum eſt, faxo mox ut tota Religio Chriſtiana ſubverſa omnes Articuli Fidei expirent. Quisq; enim ut heic acutiſſimè neſtere Strophas poteſt, ita gentiliſmum ſeu Paganismum maximè introducet. Sic enim Achmed Ben-Abdalla Regis Maurorum Theologus Mahummedanus ratiocinatur in diſſertatione ad Emanuelem Portugalliæ Principē anno 1612. *Ex iis tribus faciunt unum ſolum DEUM, & ita*

simul dant duas contradictiones in eodem subiecto. Idem enim esse unum & Tres omninò impossibile est. Et quid Photiniani aliud agunt, quam ad Mahometismum, Judaismum & Paganismum ut viam sternant, ut id ab aliis pridem demonstratum est. Quid autem cordatus Theologus inceptat? Ad *Legem & Testimonium* illicò se confert, non oscitanter Scripturam Sanctam pervolvitur, totam sententiarum harmoniam atque concentum deprehendit, connexionem eorundem cum toto capite aut libro etiam contemplatur, animadvertit istum ARTICULUM de RESURRECTIONE MORTUORUM tanta diligentia tantisq; de causis inculcari, confirmariq;: Hinc Syllogismum facit talem:

- Quicquid DEUS ille Verax dicit, id verum est,
RESURRECTIONEM MORTUORUM esse quatenus idem numero corpus reprodu-
citur, DEUS dicit. E. RESURRECTIONEM
• MORTUORUM quatenus idem numero corpus reprodu-
citur esse, verum est. Hic *ὡληγο-
φορία* CHRISTIANI abundè habet, in quo acquiescat. Sicut scriptum est: *Lucerna pedi meo
verbum tuum est, & lux itineri meo. In verbo tuo
expectationem habeo. Possideo tua testimonia in
seculum: quia gaudium animi mei sunt.* Verùm
causis gravioribus adductus Theologus, quas
exponit *Excellentissimus Keslerus* in Dedicatoria
Metaphysicæ Photinianæ, lumen rationis etiam
rursus

70.
est.
la-
ut
ra-
in-
on-
er-
ve
an-
m-
de
di-
na-
est,
i M
du-
e M
or-
eg-
ac-
neo
uo
in
um
as
ria
m
ar,
ruspatur, anne edictum hoc Prætorianum Pho-
tinianorum: *Impossibile est* veritatem habeat,
jurene possit tantas turbas in Religione dare?
Tandem per habitum philosophicum id colligit,
aliquid per supremam DEI potestatem fieri
posse, quod fieri non potest secundum cursum
naturæ. Quod verò de potentia DEI absoluta
fieri potest, id habet rationem factibilitatis, &
sic consequenter nulla in terminis est contradi-
ctio. RESURRECTIONEM MORTUORUM
autem possibilem esse de potentia DEI absoluta
probavit *Murcia* super secundum librum de ge-
ner. & corrupt. disput. ult. q. 3. Ideoq; argu-
menta contra RESURRECTIONEM nihil nisi
hanc thesin statuminant: Per naturam idem
numero non potest redire, quando semel corru-
ptum est, eaq; Orthodoxorum conclusioni con-
tradictoriè non est opposita.

§. IX. His præmissis, unde in idea quasi to-
tum Eleutherii fundamentum conspexisti,
quam stramineum ac ficulneum sit, immò impi-
um ac blasphemum per virtutem Spiritus DEI
porrò ad Articulum de Sacrosancta Trinitate,
provehor. Duplici autem fraude utitur ad
subvertendum Dogma præsens *Eleutherius*.
Primo enim nostra argumenta tam steriliter ac
pueriliter proponit, ut qui hospes sit in Ortho-
doxorum libris protinus suspicetur Evangeli-
cos Corybantum instar mera portenta suis in-
culcare. *Deinde* mirum, quam permisceat Ratio-

nes Articuli apodicticas atqve primarias cum
argumentis Rhetoricis sive secundariis. Ec-
quis enim vel Ratione non exutus planè sic col-
ligat: DEUS loquitur de se numero multitudi-
nis. E. tres sunt personæ in divinitate. Item:
Scriptura aliquando facit mentionem Trium:
E. tres sunt personæ? Eadem seqvela possem di-
cere: Ergò tres sunt essentiæ, tres naturæ, tres
Dii, & nescio quid. Quia non video, unde
magis hoc quàm istud concludere possim. Ac-
cedit, si ex monstrosis istis consequentiis cudere
in animo habeam Articulos fidei, omnesq; eos,
qui secus statuerent hæreticos renunciem, tum
jure demum Eleutherius ille impurus vocifere-
tur. *Quid non tandem, ait, ex Scripturis conclu-
dere licebit si tam tenuis & exilis conjectura ad tam
contrariam omnirationi sententiam confirmandam
suffecerit?* Non verò est, cur à me in præsentia-
rum aliquis Orthodoxorum argumenta demon-
strativa exspectat, quibus Trinitatis articulus
consolidatur, immò ex quibus vel ingratis no-
bis sua sponte profluit, quoniam id à meo insti-
tuto alienum est, quandoquidem si Eleutherio
sua Principia rationis commentitia atqve
μορολόχεια esse ostendero, dogmate nostro
à calumniis vindicato, *quasi è tenui & exili conje-
ctura* totum pendeat, meo me satisfecisse propo-
sito pius & æquus lector judicabit.

§. X. Non

§.X. Non possum non repetere ridiculum istud Photinianorum Principium, quod tenebrio noster Regulam firmam fixamq; nuncupabat, juxta quam omnia Fidei capita examinanda essent. Quam si seqvar comparabo inter se duas has Enunciationes: HERODES est Vulpes. Et hanc: DEUS unus sunt tres. Jam verò Vulpes accipitur aut propriè aut figuratè. Si illud, erit contradictio in terminis: Herodes erit homo & erit non-homo eodem tempore. Ergò figuratè, quodcunqve etiam habeat significatum. Ita & heic argumentabor: Frustra sunt, qui hic Mysterium ponunt, quemadmodum enim propositio habet de Vulpe, ita etiam habebit altera de TRIBUS in Divinitate, quia enim tota propositio se ipsam turpiter destruit ac evertit, quum de tribus Personis realiter distinctis sermo est, ideoq; ne tam manifestè hallucinemur, quemvis habebunt omnia ista Scripturæ dicta sensum alium quam contradictorium. Sive dicam cum Sabellio Lybico, quod Pater, Filius & Spiritus Sanctus nuda sint nomina, καὶ ὁ ἐνὸς προσώπου κείμενα uni personæ imposta, sive ajam cum Marcello, Photino & Sophronio ἐνέγειαν virtutem aliquam notari, quæ inhabitet semen Davidis καὶ ἰστίαν ἐν, ἐν ὑπόστασιν minimè verò substantiam hypostaticam. Cbrysofom. c. 2. hom. 6. ad Philipp. p. m. 1239. Sive quamvis aliam etiam blasphemam habeat significatio-

ficationem ut Serveti, qui compositurus diffi-
dia inter Sancta Biblia & Mahummedis Alco-
ranum tandem eò prolapsus est. Misero isti
homini dici poterat istud Jeremiæ XXIII, 28.
*Propheta ille penes quem somnium est, enarret so-
mnum, & penes quem est verbum meum, eloquatur
verbum meum verè; quid isti palea cum tritico di-
ctum JEHOVÆ? Heus jam bone Vir & ad-
verte animum, ut immensa distantia sit inter
propositionem hanc: DEUS unus sunt Tres.
Et inter propositionem figuratam quamvis ali-
am, quarum unum & alterum exemplum supra
attulisti. Ideoq; Regulæ tuæ irregulari oppo-
no aliam magis Theologicam & ad sensum Spi-
ritus Sancti exactius quadrantem hanc: *Quan-
do DEUS aut de SEIPSO aut de Viis ac operibus
suis in Scripturis per Prophetas ac Apostolos loquitur
identidem, non est illico contradictio statuenda, si
vel maxime videatur, donec ipse DEUS loquens in
Sancta Scriptura se aliter explicat.* Dices: Unde
nova isthæc tibi sapientia? Undenam fidem tuo
axiomati facies? Respondeo ex verbis Pauli
priori ad Corinthios secundo capite, commate
decimo & undecimo: *Spiritus omnia scrutatur,
etiam profunditates DEI. Ea quæ sunt DEI ne-
mo novit nisi Spiritus DEI.* Id si verum est, ut est
longè verissimum, qua ratione determinante
magis hanc quàm alteram contradictoriam re-
cipiam, quia utrobique ipse DEUS loquitur,
utrobique mea mens caligat, quo vorsum me*

ver-

vertam, rejecta unâ contradictoria forsan
apparenti DEUM mendacem facio, id quod de-
testandum est. Cum vel ipsa Philosophia ab-
horreat de ignotis judicare, multò minus ut
contradictoria & falsa damnare, quæ non intel-
ligit. Quomodo enim aliquid de eo affirma-
bit & negabit, quod in ejus intellectu nihil est,
quod ignotum est? Cum omnis affirmatio di-
cat aliquid de subjecto, & negatio pronunciet
aliquid à subjecto, adeoq; quicquid affirmatio-
ne accipitur, vel negatione rejicitur, notum sit
oportet. Ecquæ ratio meum intellectum de-
terminat ac specificat, cur magis credam Scri-
pturæ DEUM simplicissimè unum esse & simpli-
cissimam simplicitatem, quàm hanc sententi-
am; DEUM illum Summum esse Tria distincta
realiter subsistentia, quoniam utrumque oracu-
lum ex ore DEI immediatè promanavit, utrum-
que in Scriptura diligenter inculcatur æquali
efficacia, & quod accedit, posterior propositio
quæ Photinianis gentilis prorsus Platonica ac
paganica videtur omnium maximè in luce &
splendore Novi Testamenti effulgescit, urge-
tur, & per vitæ æternæ jacturam credendum
proponitur, docetur, ac ad oculos demonstra-
tur. Annon *figure, typi, umbra, caligo, littera*
& quicquid harum est de DEI veri essentia &
opere quoque præclarissimo ad tempora Vete-
ris Testamenti pertinet? Contra *lux, veritas,*
corpus ipsum, dies clara anne ad tempora corre-
ctionis

tionis Novi Testamenti? Sicut scriptum est Jo-
hann. 1, 17. 18. *Lex per Moſen data eſt: Gratia &
Veritas per JESUM CHRISTUM facta eſt. DEUM nemo vidit unquam: unigenitus ille Filius
qui eſt in ſinu Patris, ille nobis enarravit.* Nil mo-
ror hic carnificinam Photinianorum, qui hujus-
modi dicta mirum in modum torquere ac fla-
grare ſolent. Mihi ἀνάλυσις omnis bonæ in-
terpretationis anima eſt. Fac me conſistere ad
Jordanem baptizante Johanne, & Majestatis
Divinæ patefactionem fieri illam, quæ tribus
Evangelistis curioſè notata eſt, videreq; me
Spiritum Sanctum descendantem quaſi colum-
bam, & venientem ſuper JESUM, clamante Pa-
tre, annon ſanus ſenſus & ratio ita colligunt:
*Hoc conſpicitur, agit, descendit, peculiariter ſe ma-
nifeſtat.* E. Persona eſt. De Patre n. non diſputant
Photiniani, quaſi non ſit persona, nec de CHRI-
STO negare poſſunt eſſe eum Personam realiter
à Patre diſtinctam. Syllogiſmus eſt hic; Omne
id cui in Scripturis ſine tropo tribuuntur attri-
buta propria perſonæ, illud revera eſt aliquid
per ſe ſubſiſtens ac vera ſubſtantia, non autem
qualitas vel virtus aliqua ſubjecti per ſe ſubſi-
ſtentiſ. Atqui Spiritus Sanctus eſt id &c. Ergò.
Major ſtatuminatur effato Philoſophi primo
Metaphyſ. cap. 1. *Actiões omnes circa ſingulare
ſunt.* Vulgò dicitur: *Actiões & paſſiões ſunt
ſuppoſitorum.* Ad actiões ſemper enim requi-
ritur

ritur completus existendi modus, qvalis est singularium. Eæ autem sunt attributa personæ propria, nisi quis actiones etiam universales fingere aut pingere velit. Minor constat ex prædicatis personæ propriis, quæ præsertim in Scriptura Novi Testamenti Sancto Spiritui tribuuntur, nempe, *loqui per aliquem, mitti ab alio tanquam alium, paracletum esse, annunciare & glorificare CHRISTUM, judicare mundum, poni ut distinctum cum aliis personis, & quæ his respondent,* ideoq; efficaciter demonstrant Spiritum Sanctum non esse qvalitatem aliquam seu virtutem sanctificantem, sed suppositum per se subsistens. Loca Scripturæ sunt obvia. Quid autem tu bone Vir? Infringes majorem haud dubiè instantia quomodocunqve opposita. Charitas iram cohibet, non exacerbatur, non cogitat malum, omnia sperat, sustinet, & quæ sunt alia attributa personalia. Charitas est accidens, E. quoddam accidens habet attributa personalia. Respondeo: Omnis enunciatio figurata easdem affectiones sustinet quæ ejus cognata sub eadem classe rerum. Hæc Propositio: Spiritus Sanctus mittitur à Filio, à Patre, exit à Patre, baptizatur in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, per te est enunciatio figurata. Ergò. Jam verò ista altera propriè & Logicè quidem ita resolvitur: Homo per charitatem omnia suffert, sperat, tegit. Quid enim facias illi, qui sic ludit: Omne id quod audit, animal est, Auris audit.

audit. Ergò Auris animal est? uñ ex non-lo-
gica oratione fabrices logicam: *Homo per Au-
rem audit.* Id jam ex assumpta hypothese Pho-
tiniana accommoda ad Enunciationes de Spi-
ritu Sancto, talia prodigia prodibunt: *Pater,
cujus est Spiritus Sanctus, mittitur à Filio: Pater
mittit Patrem, in quo est Spiritus Sanctus: Pater
exit à Patre per Spiritum Sanctum, baptizamur in
nomine PATRIS & Filij & PATRIS* *cujus virtus
est Spiritus Sanctus.* Quæ enunciata omnia
cum sint fatua atqve manifestè blasphema &
summè absurda, remittimus tibi tuam Mino-
rem per *CVSUSIV* allatam domum, ut posthac
cautior agas quippe omnis absurditatis strenu-
us depulsor. Agitur tecum, quod est in Pro-
verbio, in Scyllam incidit, qui declinare vult
Charybdim. Absurda ac Paradoxa dum præ-
tervehis, quæ tamen vera sunt, incurris infeli-
citer in absurdiora ac falsissima, Scriptura teste
& ratione non negante.

§. XI. Sed ut tibi tua verba reponam, *pona-
tur oro vel ad brevissimum tempus præconcepta opi-
nio, & accedat quispiam nulla sententiæ Photini-
anæ cognitione imbutus, an unquam poterit tam
audacter contrà sanam rationem DEUM ipsum
loquentem mendacii insimulare? Is qui dicit
in Scriptura divinitus inspirata PATREM esse
DEUM, & Filium DEUM, & Spiritum Sanctum
DEUM, & ista tria subsistentia realiter differre,*
à se

à se invicem, ut alius & alius differunt, Est
etiam is qui dicit in Scriptura eadem: *Dominus
DEUS tuus unus est.* Hæc sententia Mosaica si
vera est, dissoluta est tota hæresium compages.
Cogit enim & constringit nos autoritas ac ma-
jestas utrobique loquentis fateri distinctas istas
personas sibi inseparabiliter esse nexas, & Pa-
trem, Filium & Spiritum Sanctum unum esse
DEUM verum. Si enim non est unus, duo
sunt: si duo sunt, mentitur qui dicit, Domi-
nus DEUS tuus DEUS unus est: mentitur qui
dicit, Videte quoniam ego sum DEUS, & non
est alius præter me. Sed quia DEUS mentiri
non potest, Pater, Filius & Spiritus Sanctus
unus DEUS erunt. Locus igitur hic Mosaicus
aut in se comprehendit Filium aut non: Si com-
prehendit, PATER & Filius unus est DEUS ille
Israelis. Sin secus. Ergò duo erunt Dii & duo
Domini. Quia in Scriptura Filius verus DE-
US & Dominus nuncupatur. Ecquis apud
Prophetam dixit: Ego sum Dominus, & non est
alius præter me, Paternæ an Filii? Si Pater hoc
dixit, non verum dixit. Nam & Filius & Do-
minus & DEUS est. Si verò Filius dixit, ne ipse
quidem verum dixit, quia est alius Dominus Pa-
ter. Si autem hoc DEUS ille unus dixit, qui est
Pater & Filius & Spiritus Sanctus tribus subsi-
stendi modis distincti profecto & verum dixit
& omnes falsum dicere ostendit, qui aut tres
istos Elohim (ut cum Scriptura loquar) confun-
dunt,

dunt, vel propter distinctionem istam, quæ Patrem à Filio & Filius à Patre differt, plures Deos introducunt. Quovorsum te vertas, sive Deos plures colligendo, sive differentiam personalem inter PATREM, Filium & Spiritum Sanctum expungendo, utrobique eundem DEUM sermocinantem ad filios hominum tandem mendacem facies. Sic enim concludere *compellitur*, ut B. Athanasii Symbolum dicit, sana ratio, si vel maxime nolit propter objecti raritatem ac insolentiam, tamen insana sim, ait, nisi me DEO per omnia loquenti & serio & studiosè id inculcanti accommodem. O captive Eleutheri toto cœlo erras! Nequaquam Ecclesia ita colligit: Accepimus dogma Trinitatis per manus majorum, Ergo quacunque specie id è Scripturis eruendum est. Sic enim calumniaris per universum libellum tuum. Bone Vir, tene solum Rationis compotem existimas? Quæ tu vides, viderunt & alii à multis ætatibus. Ideone DEUM loquentem mendacem faciant? *Cogimur* itaque *compellimur* & *coarctamur*, ut ea de DEO manifestato per Scripturam confiteamur, quæ hactenus ingratis portarum infernalium confessi sumus. Unicum hic asylum sibi Antitrinitarii constituunt, si premuntur harmonia Scripturarum, quo tandem confugiant, scilicet ex vocabulariis mendacim legunt vocem DEUS, & posthabita analysi ac cohæsione totius orationis cujus supra memini, ex meris particularibus

cularibus argumentantur; Hic & illic DEUS
est nomen dignitatis, eminentiæq; non verò
nomen DEI Summi. Ergò in articulo isto etiam
de Trinitate. Quare tandem vocabularii fiunt?
Utique ne permittatur contradictio: Scilicet
ne coelum ruat. De quo terriculo deinceps.
Accedit, quòd sana Ratio etiam informata à
Scripturæ harmonia evidentissima, non potest
non statuere esse PATREM, FILIUM & SPI-
RITUM SANCTUM non mera nomina, aut vir-
tutes aut potentias sed substantias per se subsi-
stentes, nisi in causis tam arduis, quas Scripturà
ubique tradit, histrionem DEUM illum tre-
mendum facere malimus, qui ablata persona
Patris, induat personam Filii, & hac exutus fa-
bulam alio sub schemate agat. Exempli gratia:
Sic DEUS dilexit mundum, ut filium suum da-
ret unigenitum. Si DEUS ille Pater qui dedit
Filium, est ea ipsa hypostasis, quæ est Filius, an-
non tota vis & robur illius aurei dicti perit? an-
non in æternæ salutis negotio histrionia exer-
cetur? Aliud exemplum, quòd Photinianos
acrius stringit, in mentem mihi venit, *Job. XV,*
26. Cum autem venerit Paracletus, quem ego mit-
tam vobis à Patre, Spiritus veritatis, qui à Patre
procedit, ille testabitur de me. Annon Eleutheri
supposita tua opinione de *ἀνομιαν* Spiritus
Sancti ita resolvo CHRISTI Orationem aliàs
simplicissimam: *Cum autem venerit illa virtus*
divina;

Ⓒ

divina;

divina, quæ est eadem personaliter cum Patre, quia
in DEO *ὁ ἕκαστος*, quam ego mittam vobis à
seipso, à Patre, Spiritus veritatis, id est virtus divi-
na, quæ à Patre hoc est à seipso procedit. Velis
nolis Eleutheri, si ad ista monstrosa ænigmata
sanus es, aut interpungas tandem totam ac con-
tinuam textus cohæsiōnem oportet, quem ipse
inspicias oro, aut concedas nobis *differentiam*
quandam personalem, quæ Pater & Spiritus unus
quidem sint DEUS, quod tui Socii à veritate co-
acti non omninò negant, nec tamen Pater est is,
qui est Spiritus Sanctus, nec Spiritus Sanctus est
is, qui est Pater. Omnia ista & plura longè ab-
surda cum deprehendit pia antiquitas in tuis &
hæreticorum assertionibus, maluit DEO lo-
quenti de se ipso *non semel aut obiter, sed circum-*
spectè, itentidem, deliberatòq;, maluit ipsi, inquam,
gloriam dare, ignorantiamq; suam profiteri,
quàm è cursus naturalis exemplis ac Regulis
ipsius DEI os verberare, eumq; loquentem de
se ipso utrovis modo, juxta cujusvis ficta sæpè
principia examinare, corrigere atqve *ὡς πῦρ*
castigare. Denique si Philosophus Christia-
nus, qui suum habitum ex Theologia complet
ac perficit, Principia Photinianorum ad rectam
rationem amussitat, & in illis reperit, aut prin-
cipia esse ficta inq; cerebris eorum nata, aut si
vera sunt, illegitimè applicari, nonne ad inci-
tas rediguntur isti homunciones, & DEO exossi,
& Phi-

& Philosopho Christiano deridiculo præbiti?
Hæc & alia sapiens Antiquitas absqve dubio
ponderavit.

§. XII. Quoniam Eleutherius nostram fi-
dem mirum quantum exhibilat, conviciisq; im-
petit, ut olim Julianus Imperator Christianus
improperabat hoc: ὑμῶν ἡ ἀλογία καὶ ἡ ἀ-
λογικία, καὶ ἡ ἐδ' ἐν ἑαυτῷ τὸ πῶς εἶναι τὸ ὑμετέ-
ροις ἢ σοφίας, Irrationalitas & Rusticitas vestra
est, & nihil præter illud CREDE vestra est Sapien-
tia Reuchlin. Cabal. l. 2. Cui Nazianzenus pul-
cre respondit: Christianos morem Pythagori-
cum sequi, cujus discipuli interrogati nil præ-
ter suum αὐτὸς ἔφα objectabant. Sic Tene-
brio iste nos ludere solet: *Dicitis, inquit, quam-
vis hoc rationi videatur absurdum, in DEO tamen id
absurdum non esse Mystrium hoc sanctissimum ad
fallacem Rationis humana stateram non esse exigen-
dum. Scrutator enim Majestatis opprimetur à glo-
ria.* Sed ut primò generatim tibi respondeam,
quæso per DEUM, quid à multis ætatibus San-
ctos quosque perspicatissimos magis decuit,
quam propositis duabus enunciationibus quo-
quo modo contradictoriis, cum ex altera parte
loquebatur & decernebat DEUS VERAX &
OMNIPOTENS, ex altera Ratio suis utens no-
tionibus, ut ipsi iudicio suo suspenso de possibi-
litate vel impossibilitate, simpliciter in verbo
acquieverint. Quo facto ipse eventus deinceps

ceptus probavit, non fuisse reapse contradicentia, quia DEUS incognito modo homini ex universalis propositione fecit particularem, quorum utraque est vera *ἡ ἀληθεία*. Quare Abrahami fides tantoperè posteris commendatur? *Roman. IV, 18. 19. 20. 21. 24.* Nempe quod medius inter contradictoria versaretur facta promissione. Ratio dixit cum Aristotele: Nulla mulier desinentibus menstruis *ἡ μήνη* *ἡ μήνη* post annum quinquagesimum parit, *histor. animal. l. 6. c. 5.* DEUS contra: Quædam mulier menstruis desinentibus *ἡ μήνη* *ἡ μήνη* nonagenaria parit. Disperream, si vesperilio ille Photinianus Abrahami Domesticus fuisset, protinus Regula sua firma fixaq; adhibita ad vitandam contradictionem, ita aut similiter Verbum DEI intorsisset: Sara utique pariet Filium, scilicet ratione nepotum ex Ismaële prognatorum, qui Saram pro Matre Hebreorum more agnoscent. Verum PATER CREDITIUM nostro Theologo doctior contra spem sub spe credidit, tributa gloria DEO. Ac plenè persuasum habens eum, quod promiserat, posse efficere. Ipse eventus postea docuit non fuisse *ἀπίσταν ἐν ἀποκρίσει*, quoniam id adjectum ratione potentia divina medium admisit. Illa etiam Beata Maria prædicatur, quod crediderit. Videbat enim & ipsa duas contradictorias, pendens animi, utra fidem faciat. Altera
 hæc

hæc est Rationis: Omnis homo procreatur ex
συνδυασμῶ maris ac foeminæ; quorum ille
est quasi motus ac generationis origo hæc au-
tem materiæ. *l. i. de gen. anim. c. 2.* Id principi-
um vel ex sensu & inductione castæ virginî
constitit, itaque cum altera ex Revelatione op-
ponitur. Quidam homo non procreatur ex
συνδυασμῶ maris ac foeminæ, sed ex sola fo-
mina, sine semine virili, interrogat Angelum,
quærens contradictionis conciliationem. An-
gelus inter alia hoc axioma disputanti puellæ
opponit: *Apud DEUM non est ullum verbum im-
possibile.* Ex eventu autem edocta est MARIA,
virtutem ALTISSIMI medium invenire posse
per quod simul consistent & salventur & Ratio-
nis effectum jam factum particulare, & Oracu-
lum cœlitus pronunciatum. Et sic statuunt
Photiniani, nisi nobiscum testimoniis Verbi de
DEO manifestati in simplicitate credant, quo-
modocunque id mysterium dein exprimant,
quia tantopere à Philosophicis terminis abhor-
rent, fore, ut æternis contradictionibus impli-
cati totam Religionem Christianam, quoad
ejus ab ipsis fieri potest, pessudent ac subver-
tant. Nos contra veritatem ex ore DEI hau-
stam possidentes bonam partem contradictio-
num solvimus, principiis Rationis rectè intel-
lectis, & legitimè adhibitis ac collocatis, & si
quæ adhuc intelligere ac penetrare non valemus,

mus, vitæ reservamus alteri, ut Paulus ad Co-
 rinthios ait: *Ex parte cognoscimus, & ex parte*
prophetamus. Videmus nunc per Speculum in ani-
gmate; tunc autem facie ad faciem, nunc cognosco
ex parte; tunc autem cognoscam, sicut & cognitus
sum. Non adeò ovum ovo simile est, quam
 Photinianis cum veteres Judæi tum præcipuè
 moderni, id enim genus hominum non aliundè
 cervicem suam obfirmavit, sensaq; animi ob-
 straxit, quo minus MESSIAM manifestatum ante
 tot secula recipiant, nisi ex *contradictionum*
coacervatione, quibus instructi nos nostrumq;
 Messiam blasphemant. Apud Johannem XII,
 34. non dissimulanter se moriturum prædicit
 Salvator Hominum, cui Judæorum turba ait:
Nos audivimus ex Lege, quia CHRISTUS manet
in æternum; & quomodo tu dicis; Oportet ex altari
filium hominis? Qvis est iste Filius hominis? Nempe
 contradictoria sunt in adjecto: Quidam qui
 vivit in æternum, moritur. Hodie per gratiam
 DEI, etiam puer ad istam objectionem respon-
 dere, & falsam speciem *ὄντι φάσεως* monstrare
 potest. Concinit R. Mose Majemon Ægypti-
 us inter Rabbinos quos unquam Sol vidit excel-
 lentissimus in Hilchos Melachim cap. XII. 20.
 in loco multum disputat, quibus *characteribus*
verus Messias dignoscendus sit aliquando, de quo ver-
forum Synagoga dicere possit: Ille præsumitur esse
CHRISTUS (*משיח בן דוד*)

Si autem

Si autem, inquit, iste homo occisus fuerit, planum
est eum non esse Messiam, quem sperare lex iussit.

Non ab simile est, quod dicitur in Bereschi Rab-
ba Pharaschah XC VIII. הוּרָה אֲכִינוּ יַעֲקֹב

וְזוּרוּ רואה אותו וסבור בו וגו' Hoc est: Vidit illum,

(Simsonem) pater noster Jacobus, ratusq; est, eum
esse Regem Messiam. Sed cum animadverteret, eum

moriturum, Et hic, inquit, moritur? Virulentus
autor libri plusquam Diabolici נצחון, qui

lucem vidit cloCCCCCLIX. ita passim clamitat:
אם אלהים הוא מיה מיה היהוה

Quod si DEUS est, quomodo morti abnoxius
fuit? Scilicet in cerebro Judæorum contradi-

ctio est. DEUS qui est ipsa vita substantialis
ac indefectibilis aliquando non vivit sed mori-

tur. Quod non mirum est, cæcos recutitos
ita ratiocinari, cum nesciant DEUM manifesta-

tum in carne, mortificatum secundum carnem, ne-

sciant item discriminare statum Messiae in hu-

militate & statum gloriosæ majestatis. Hinc

ne contradictoria statuerentur: excogitave-

runt alii duos Messias alterum Davidem foba-

lem alterum Josephi, hunc miserum asina ve-

hendum, illum gloriosum in nubibus cæli ven-

turum esse ajunt. Videatur Jarchius glossator
ad capita Esaiæ XI, 13. & XXIV, 18. חנמלט
מחרב משיח בן יוסף יפול ארל חרב משיח
בן דוד וה נמלט משם ולכד בפח כמלחמת
גוג, id est: Qui evasit è gladio Messie filij Joseph
incidet

*incidet in gladium Messie Filij Davidis, & qui isthic
clabitur, capietur in bellis Gog? Sed nonne stultam fe-
cit DEUS sapientiam hujus mundi? I. Cor. I, 20. Quid
ergo Judæis faciendum? Convertantur ad Domi-
num, & tolletur velamen illud, II. Corinth. III, 16.
Et submergentur contradictiones ejusmodi in
Oceano VERBI. Sic etiam Eleutherius non
debebat ex præconcepta opinione de contradi-
ctoriis ad negationem rei in Scriptura conten-
tæ procedere, sed ab eo, quod utrumque & de
DEI Unitate & Pluralitate in Scriptura conti-
netur ad contradictionis potius negationem
progredi.*

§. XIII. *Exposita una & altera ratione, qua
Orthodoxa Antiquitas non solum mota sed
compulsa etiam est, DEUM unum in essentia
& Trinum in Personis credere atque confiteri,
ut vel ex eo appareat calumnia Photiniani, qua
articulum de Trinitate tenui & levi conjecturæ
fulciri dicit. Nostrum erit paulo post probare
AntiTrinitariorum sententiam ex incertis con-
jecturis & veræ Philosophiæ detorsionibus con-
structam esse. Quod autem attinet argumenta
Rhetorica in hoc Articulo, habent & illa veri-
tatem atque vim constringendi divinam apud
nos qui clariori luce perfusi sumus, tamen se-
des maximè propria hujus Capituli à Sancto Spi-
ritu in Canone Novi Testamenti adornata est.
Firmiter ea retenta in nativo splendore atque
lumine suo, redimus cum face ista ad posticos
libros*

libros Propheticos, & deliriis Magistrorum
proculcatis indubitanter statuimus, id Spiritum
Sanctum dixisse in MOSE & Prophetis,
quod ipsius operibus ac verbis videmus sub Ad-
ventum Messiae esse repraesentatum & publica-
tum. Adeo ut non parodia sit aut nugatoria
accommodatio, si quae verba Spiritus Sancti
e Prophetis deprompta Mysteriis per Apostolos
& Evangelistas patefactis sedeant & accommo-
dari possint, sed ipsa mens & significatio summi
Doctores. Fieri enim neutiquam potest, ut
praeter mentem, intentionem & significati-
onem ejus, qui omnia novit & utriusque Codicis
autor est, verba ejus in rem transeant, & ad My-
steria in Novo Testamento elucidata tam con-
cinnè quadrent. Quin firmiter id retinemus,
per oracula DEI quae succedunt, vetera affirma-
ri, renovari, repeti, inculcari, explicari, & my-
sterium DEI magis magisque patefieri. Deni-
que posteriora in prioribus ex parte DEI radica-
ri ac fundari, ex parte nostri priora in postero-
ribus lucem accipere. Poterat hoc axioma ad
singula Fidei capita applicari, sed in causa tam
bona vel unum sufficit exemplum. In Psalmo
quinquagesimo & primo leguntur haec verba:
*Expia me hyssopo, & mundus ero, lava me, & pra-
nive dealbabor.* In eorum mutatione non con-
sisto juxta Rabbinorum commentaria, qui allu-
di ajunt ad purificationem leproforum, sed
conjungo similitudini phraeos rei similitudi-

nem clarius in Apocalypsi & Johannis Epistola
expressæ, item in Epistola ad Hebræos; **JESUS**
CHRISTUS dilexit nos, & lavit nos à peccatis no-
stris per sanguinem suum. Sanguis **JESU CHRI-**
STI Filij **DEI** purificat nos ab omni peccato. Si
Sanguis taurorum & hircorum, & cinis juvenca
aspergens inquinatos, sanctificat ad carnis purita-
tem, quantum magis Sanguis **CHRISTI** emundabit
conscientiam vestram. Explodat jam hanc Psal-
mi meditationem cum Photiniano Judæus, &
rumpatur ilia uterque, tamen hunc canonem
nondum mihi excusserunt, quem denuò repeto;
Nemo sibi persuadeat, Spiritum Sanctum non cogi-
tasse de rebus in Novo Testamento manifestandis, qui-
bus tam accuratè V. T. verba usitato Scripturis more
accepta conveniunt. Item occurrit sententia Jo-
bi cum stylo ferreo rupi incidenda capite nono
ac decimo: Credo, quod Redemptor meus vivit,
qui est **Q̄s̄ñs**. Consulo AbbenEfram Judæum,
quisnam sit ille Goel, respondet, esse hominem,
sive natum, sive nascendum, qui lecturus verba Jobi
cause sue patrocinantur, & benignè de ipsa judica-
bit. Ego quidem ex data Regula phrasis natu-
ram & analysin totius orationis expendo, at-
que rem prorsus similem in Novi Testamenti
Scriptoribus deprehendi, cui ex asse verba Jobi
respondent, idq; est potentissima vindicatio **JE-**
SU CHRISTI, qua sui qui sunt è morte in vi-
tam asserturus est. Sociniani è quorum nu-
mero

mero noster Eleutherius est, Scripturam Sanctam non aliter interpretantur atque Virgilium aut Homerum, ut semper ipsis plus sit in sono, quam in sensu, plus in verbis, quam in rebus. Nos contra credimus verba quæ DEUS usurpat & ex communi hominum usu ad negocia sua vocat, vix rebus esse paria. Sic etiam ut ad nostrum institutum veniamus, Scriptura Mosis & Prophetarum DEUM illum unum numero multitudinis non semel & studiosè & cogitanter דוּתָן nuncupat. Rogo Magistros sententiam. R. Bechai existimat esse plurale nomen inde, quod DEUS est Dominus potentiarum omnium. R. AbenEsra id ex consuetudine lingvæ dici honoris causa judicat. R. Salomo putat causam denominationis esse nomen Domini. Rursus AbenEsra. De hoc loquendi genere dubitat, & cæteros Magistros redarguit. R. Abraham de Balmes in suo Mikneh vestigia vulgi premit. Ea interpretatio Photianos non malè habet. *Num potest cæcus cæco viæ dux esse? nonne ambo in foveam cadent?* Contra facem in Novi Testamenti Codice accensam manu prehendo, eaq; me confero in Mosen & Prophetas. Non enim est ne suspicandum quidem ea quæ de DEO GLORIOSO in Apostolis prodita sunt, nulla vestigia in Prophetis habere propter unitatem mysterii, unitatem DEI & nominis illius, unitatem Spiritus. Ideoq; cum apud Johannem quinto SERVATOR hominum

oratione

oratione quadam id effecerat, ut Judæi multo
sapientiores Photinianis tandem colligerent,
JESUM Nazarenum se prædicare Filium DEI
proprium per omnia æqualem DEO, inter alia
respondet: *Scrutamini Scripturas* (Mosis & Pro-
phetarum) *quia vos videmini vobis in ipsis vitam*
æternam habere; & illa sunt quæ testantur de me.
Immo ipsi Talmudici fatentur, *omnes Prophetas*
in univrsam non prophetasse אלה לימות המשיח
nisi de diebus Messia. Quamobrem quotiescun-
que in Mose & Prophetis reperio Elohim de JE-
HOVAH illo Benedicto prædicari, item sicubi
DEUS de seipso numero multitudinis loquitur,
aut DEUS de DEO, tanquam suppositum de
supposito, aut per distincta prædicata realis dif-
ferentia in DEO arguitur, firmiter concludo,
recondi in illis locis Mysterium *DEI Patris &*
Filij & Spiritus Sancti. Longè quid magnifi-
centius ac divinius inesse verbis Spiritus Sancti,
quam ampullas, hyperbolas ac battologias, ut
signavi Judæi somniant, corroborat Paulus
I. Corinth. II, 13. *Loquimur non sermonibus quos*
docet humana sapientia, sed quos docet Spiritus
Sanctus, πνευμαλις πνευμαλις ουνεγεννης,
cum spiritualibus spiritualia conferentes, nempe ita
connectimus Scripturas, ut verba rebus & res
verbis respondeant, & in unum veluti corpus
coalescant. De ista ουνεγεννης nihil novit Ju-
daus, nosse debebat tamen Photinianus. Sunt
alii

alii Doctores Orthodoxæ, qui è diligenti collatione Locorum Veteris Testamenti adversus Photinianos præsertim *Enjedinum* probaverunt dogma præsens. Ea laborum parte supersedeo. Quoniam unicè id ago, ut Lector Christianus intelligat, quo ordine quæ ratione testimonia ex Mose & Prophetis accersamus, ne fundamenta Fidei tenuis & exilis conjectura nomine veniant, ut tenebrio noster cavillatur.

§. XIV. Deinde gravem dicam Orthodoxis scribit Photinianus, dum cantilenæ suæ de contradictionibus paullo pausam faciens, invehitur in illos, quasi sine Scriptura agant, quæ tamen maximè gloriari soleant. Verba ejus recitentur oportet: *In Sancta Scriptura, inquit, si hoc dogma Trinitatis continetur, tum aut apertis verbis scriptum est, aut firma consequentia potest ex Scriptura deduci, sed nec illud factum est, neque hoc fieri potest. Ergò hoc dogma frustra auctoritatem Sanctæ Scripturæ sibi prætexit: Expressis verbis non contineri plus quam certum est. Deberet enim vel vox Trinitatis extare in sanctis literis, vel quæ ei æquipollet: DEUS quum dicitur unius esse Essentiæ trium autem Personarum. Sed nemo hæctenus inter tot Eruditos extitit, qui hæc in sanctis literis scripta nobis ostenderet. Tam multæ lectionis homo est. Sed crassam committit fallaciam plurimum nempe interrogationum. Quæstio enim est hæc malè instituta; sitne formale & materiale hujus Articuli in Scriptura expressum? Formale nuncuporem*

po rem ipsam, per quam Articulus iste constituitur. *Materiale* notat voces, syllabas & apices, quibus Articulus is propter schismata effertur. Si respondeas affirmativè, personabunt omnia clamoribus, ostende *Trinitatis, essentia, persone* vocabula in Scripturis. Si negativè, jam demum fenestra sophisticandi ac blasphemandi aperitur. Ad distincta ergò distinctè respondemus. **¶** Res ipsas, quas Ecclesia receptis vocabulis intelligit & significat, in Scriptura esse expressè positas & patefactas, tantisper credo atque confiteor, dum *ex ipsa Scriptura* contradictoriam ejus veram à te allatam esse video. Hic te virum præstare debebas **¶**. Non tamen existimandum, quasi præsens caput fidei immediatè sine notionibus nominum in Scripturis traditum sit, quod implicat contradictionem. Quid enim absurdi est, si dum ex nomine **ⲉⲥⲥⲈⲤ** colligam **ⲉⲥⲥⲈⲤ** essentia, & ex voce **ⲟⲩ** in Apocalypsi I, 8. *ⲟⲩⲁⲱ* & sic argumenter à conjugatis DEUS est **ⲟⲩ** **ⲟⲩⲁⲱ**. Ergò habet *ⲟⲩⲁⲱ* vel est ipsa essentia. Omne enim quod **ⲟⲩ** est, & per *ⲟⲩⲁⲱ* ita est & dicitur. Deinde I. Johan. V, 7. dicitur: *Et hi tres unum sunt.* Quin liceat hinc dicere Unitas & Trinitas? *Trinum* omne Trinitate est trinum, & omne unum Unitate est unum. Indè rectè infertur Patrem, Filium & Spiritum tres esse Trinitate personarum & esse unum Unitate essentia. *Dicis: Eadem*

dem sequela colligo Trinitatem essentia & Unitatem
Personæ. Respondeo, Hoc cadaver consequen-
tiæ exenterabo atque exossabo. Deinde suffi-
cit mihi ostendisse terminos istos nec Scripturis
repugnare, nec absurdum esse eos ex visceribus
Scripturæ depromere. Vocula *Unus*
Hebr. I, 3. quomodo exprimat id quod inde à
Tertulliano Latina Ecclesia *Personam* dixit, ali-
jam affatim declararunt. Tu Eleutheri quia
Arrii vera propago more majorum tuorum fa-
stidis Philosophiæ terminos, quam alibi *insani-*
entem sapientiam nominas, ideoq; per me licet
hunc Articulum ita eloqvaris, modo res ipsa re-
tineatur: *Unus Jehova sunt tres Elobim, Pater,*
Filius, & Spiritus Sanctus En omnia verba sunt
Scripturæ totidem Syllabis in ea contenta, cave
autem ne sub rosa venenum cerebri tui occu-
las. Alias qui in rebus *IDEM* sentiunt, iis lau-
di ducitur, & proficuum Ecclesiæ est, si propter
concordiam in modis loqvendi etiam conveni-
unt. *¶ Qui ergo factum est, ut Ecclesia paul-*
latim à Symbolo Apostolico recedens doctrinam
CHRISTI simplicem sordibus insanientis Sapien-
tiæ infecerint, ait noster Photinianus? Respon-
deo i. Majorem tuam propositionem esse me-
ram calumniam: Quia Symboli Apostolici ar-
ticulos aliis atque aliis verbis effert præsertim
necessitate urgente, is recedit à Symbolo Apo-
stolico. Eadem consequentia colligam: *Qvi*
primus

primum librum Moysis Hebraicè scriptum
transfert in linguam Germanicam, is recedit à
Genesi, cum potius argumentum inversum
procedat: Qui divinum quoddam oraculum
retento sensu genuino aliis verbis è medio pe-
fitis exponit, interpretaturq; , is tantum abest
ut recedat ab Oraulo DEI vivi, ut per idipsum
medium conservare, atqve propagare illud eni-
tatur. Thomas p. 1. qv. 29. art. 3. *Si oporteret,*
inqvit, de DEO dici solum illa secundum vocem, quæ
Sacra Scriptura de DEO tradit: sequeretur, quod
nunquam in alia lingua quis posset loqui: DEO,
nisi in illa, in qua primò tradita est Scriptura Veteris
& Novi Testamenti.

2. Mallems simplicitate sermonis uti, ut
sicut credimus ita etiam loquamur, unum esse
DEUM Patrem, Filium & Spiritum Sanctum, &
quod affirmare aúsum simpliciores illi *vñptos*
etiamsi nunquam audiverint vocabula Meta-
phyfica, *Essentie, Personæ* in hoc fidei capite
usurpari, tamen convicti ex Veteri & Novo Te-
stamento statuent DEUM verum, non nisi
unum, convicti item vel solum ex Baptismi sui
forma, credent se non in alium nisi in DEVM
illum unum verum baptizatos esse, & Patrem
non esse Filium, nec Filium Spiritum Sanctum
esse, quorum tamen singuli sint ille unus verus
DEVS, extra quem non est alius, ad talia obstu-
pescit, atqve secum, *Video aliquid, ait, quod non*
possunt

possum eloqui, Ratio. Veruntamen loquendi
necessitate à Græcis & Latinis parta sunt hæc
Vocabula Metaphysica, ut quovis modo erro-
ribus & insidiis τ̄ λαλῶντες διασημῶσι
viam obstruerent. Sicut enim olim instru-
menta contractuum propter hominum integri-
tatem strictissimis verbis scribebantur veteri-
bus, hodiè vix verbosissimis contractus humani
à fraudibus mortalium repurgari ac conservari
queunt. Sic etiam satis erat quondam confite-
ri, Credo in DEVM Patrem, Filium & Spiritum
Sanctum. Sed curiositas profanorum quorun-
dam hominum effecit, ut eandem rem nunc
cogamur explicatioribus verbis effari, qualia-
cunqve illa tandem sint. Modestè B. Augusti-
nus de hac ὀνομαστικῆ Ecclesiæ quasi extorta
per Hæreticorum mendacia in libris suis de Tri-
nitate l. VII, 4. Trin. V. c. 9. inquit: *Alium aptio-
rem modum non invenerunt Doctores, quo enuncia-
rent verbis, quod sine verbis intelligebant. Cum
queritur quid TRES? Magna prorsus inopia hu-
manum laborat eloquium. Dictum est tamen tres
personæ, non ut illud diceretur, sed ne taceretur.
Non enim rei ineffabilis eminentia hoc vocabulo ex-
plicari valet. Et iterum: Et dum intelligitur, in-
quit, saltem in anigmate, quod dicitur, PLACUIT
ITA DICHI, UT DICERETUR ALIQUID, CUM
QUERERETUR QUID TRIA SINT, QUÆ
TRIA ESSE VERA FIDES PRONUNCIAT.*

D

Nulla

Nulla nec petulantia nec superstitione abitum
est olim à simplicitate verborum Scripturæ, si
quis enim R E M ipsam in Scripturis patefactam
tenet, nihil impedit quo minus dicas: *Personas,*
Nomina, hypostasēs, modos, species, formas, panim,
Elohim, Middoth, substantias, prout Ecclesia ta-
men terminum unum altero commodiorem
esse judicat, quia ubiqve per ænigmata loqui-
mur, omnisq; terminus heic laborat imperfe-
ctionibus, quicunqve is sit. 77. Jam verò ut
res non perfectè ex verbis quibus effertur, sed
ex ipso jure & re ipsa quæ est, æstimatur: sic ni-
mirum quilibet pius hoc negotium non ex ver-
bis, sed ipsa R E & veritate æstimabit, qualibus-
cunqve tandem exprimitur verbis. Quia vero
jam pridem Ecclesia hanc loquendi formam re-
cepit, *DEUS unus in Essentia, & Trinus in Perso-*
nis, retinemus eam tantisper, dum Photini de
grege discipulus suis Principiis ex sana ratione
sumtis illud dicendi genus extorquet manibus
nostris. Sed ut jam dictum est, ipsos Ecclesiæ no-
stræ Doctores agnoscere in terminis forinsecus
adscitis tria accidentia, quæ nisi Theologica Sa-
pientia moderatur ac castigat, posterius malum
fit deterius priori, & quum olim magno labore
ac consilio de Idoneis vocabulis in hoc myste-
rio cogitatum est, ne Lupi se gregi Dominici
immiscerent, ita inventis terminis Metaphysi-
cis, ubi semel hic adhibiti sunt, protinus inde
novas struunt insidias, & ex nostris quasi præsi-
diis

diis nos expugnare fatagunt. Exempli gratia,
Persona definitur quod sit Substantia individua,
intelligens & incommunicabilis. Benè, ait
Photinianus. *Cui competit definitum, eidem &
definitio competit. Iam verò quot persone sunt,
tot sunt essentia, tot substantia, sicut Johan-
nes & Petrus due persone distincta sunt, ita quo-
que distincta & separata essentia sunt.* Et hinc
est, cur Eleutherius iste certissimam sibi victo-
riam promittit, & quasi triumphans itentidem
exclamat: *Absurde id colligitur, cum una numero
Essentia non possit esse tribus Personis communis, Per-
sonam enim nihil aliud quam substantiam primam
intellectu præditam, multiplicatis ergò Personis, ne-
cessariò quoque essentias multiplicari.* Verum si
liceat à definitione concretiva argumentari ad
subjectum illud, cui aliquod tale attributum
assignatur, DEO BENEDICTO ex levi conje-
ctura aliquid potest affingi, quod ejus naturam
atque essentiam per modum contradictionis
destruat. Nempe cum DEVS dicitur *Videre,
audire, loqui, odorari,* item cum *oculos, aures, ma-
nus, pedes nasumq;* habere dicitur, quippe quod
Lex loquitur **כפי לשון בני אדם** *secundum*
linguam filiorum hominum, quia imperita plebs
non videt, quomodo aliquid verè possit existe-
re, nisi corpus. Ideoq; quid faciendum, ne ab
eo quod hominibus tantum competit, in iisq;
perfectionem notat, argumentemur ad DEVM,

D 2

eiq;

eiq; tale quid tribuamus, quod DEVM non
DEVM faciat? Respondeo non ex Orthodo-
xo auctore, qui Eleutherio nostro suspectus est,
sed Rabbinum cujusdam verbis *Mosis Maimonij* in
suo *More Nevochim* Parte I. Capite LV. Vbi
in hoc negotio sic præcipit: *Quicquid est ex ali-*
qua è quatuor sequentibus speciebus, id à DEO re-
movendum est; primò, quicquid inducit corporei-
tatem; deinde, omnis passio & mutatio; tertio,
quicquid inducit privationem, ita ut statuatur res
aliqua ipsi nunc actu non inesse quæ postea in actu ei
insit; quarto, omnis similitudo creaturæ alicujus.
Similiter & nostrarum partium Theologi statu-
unt, supposito axiomatico eo, cujus supra menti-
onem feci, Sanctam Scripturam TANTUM esse
principium Religionis atqve normam, nimi-
rum sicubi Theologus ad Regnum Cœlorum
doctus necessitate quadam Terminis Metaphy-
sicis utitur, ut tria attendat in illis, primò abstra-
ctionem, secundò analogiam, tertio imperfe-
ctionis remotionem, ut vetus Regulula habet:
Verba servire debent Rebus, nequaquam Res Verbis,
nisi tristes *λογουχιδας* excitare velimus. Re-
gula hæc esto; *Terminorum natura cognoscitur*
non ex conditione certi subjecti, sed secundum con-
ceptum universalem. Exempli gratia miraban-
tur olim Americani omnes imberbes Hispanos
barbatos, & primo adspectu vix eos in homini-
bus reputabant, sed spumam maris nuncupa-
bant.

bant. A speciei enim attributione ad genus
turpiter collectionem fecerant: Omnes ho-
mines Americani sunt imberbes. Ergo omnes
homines sunt imberbes. Tandem enim edo-
cti sunt, conceptum Hominis universalem non
includere quod barbatus esse licet in homine
Americano semper imberbeitas cum homine
conjungatur. Non aliter noster *Eleutherius*
barbarorum more concludit turpiter argumen-
tando à conceptu rei proprio ad conceptum
universalem. Petrus & Johannes sunt duæ
personæ, & habent duas numero essentias distin-
ctas. Ergo etiam ita competit omni personæ
secundum conceptum universalem. Invenisti
non quod pueri in Faba, dum à definitione con-
creta ad abstractam ratiocinatis. *Philippus* qui-
dem in Personæ definitione non expressit tan-
tùm formalem rationem suppositi sive personæ
sed connotantem ipsam naturam, cujus perso-
nalitas est: Quia præsupposuit istam Regulam
ante citatam. Tu autem tum demum victor
esses, Bone Vir, si tres personas creatas, finitasquæ;
in Deitate statueremus ex cerebri nostri figmen-
tis, & per habitum philosophicum adinventas,
sed Theologus ceu Magister ac Rector Philoso-
phiæ ad suum institutum utitur terminis philo-
sophicis, & sicubi in illis protuberant affectio-
nes speciales seu concretivæ, imperfectionesquæ;
enti creato ac dependenti propriæ, illico præ-

scindit, amputat, corrigit, refecat, quæ REI ve-
ritati ex sola REVELATIONE pendent ob-
strigillant, ne in Oraculis Sanctæ Scripturæ ad-
mittatur *contradictio*, quandoquidem ubique
ipse idemq; DEUS VERAX & Omnipotens, lo-
quitur. Philosopho Christiano offeratur exem-
plum unum & alterum à Theologo ex Scriptura
evidenti demonstratione, de Incarnatione Do-
minica, de omni præsentia corporis CHRISTI,
de DEO Uno & Trino, isq; Philosophus Scri-
pturam pro principio vero agnoscat, annon sic
colliget? annon ambabus manibus id accipi-
et? Corpus CHRISTI simul est in pluribus
locis. Ergò aliquod corpus simul est in pluri-
bus locis. Item: CHRISTUS DEUS pro-
priissimè dicitur homo. Ergò disparatum
quoddam de disparato prædicatur. Sic etiam:
Pater, Filius & Spiritus Sanctus sunt unus ille
verus atqve indivisus DEUS: Ergò quædam
Personæ multiplicatæ non multiplicant essen-
tiam. Huic collectioni insisto tantisper dum
Photinianus ex *Scriptura Harmonia continua at-
que constanti evidentiq;* aut meam thesin evertit,
aut suam positivè tuetur. Quàm oppido heic
in angustum vestræ cogantur copiæ, si Scriptu-
ra Judicis partes suscipit, testimonium abundè,
dicunt libelli vestri omnes, qui pleni tormen-
tis, eqvuleis, uncis, nervis atqve numellis, qui-
bus schola vestra Scripturam sanctam torquet
ac excruciat. Accedit, cum quodammodo ex
principiis

principiis sanæ rationis hoc mysterium delineare possum, atque per potentiam DEI absolutam tale, quid fieri posse doceo, Eleutherii causa valdè suspecta redditur.

§. XV. Principium tuum primum est illud: *Nihil potest esse singularissimè unum ac indivisibile, & tamen pluribus commune, quoniam contradictionem implicat aliquid posse esse simul rem unam & plures.* Quoniam multi & præclari Philosophi hunc arietem Photinianorum fortiter enervaverunt, tria verba in tam luculenta causa saturerunt. Syllogismus esset talis: *Omne id quod tribus commune est, unum numero esse nequit, Essentialia divina per nos pluribus tribus nempe communis est personis. E. una numero esse nequit.* Si noster tenebrio sanæ rationis fuisset, ut vult videri, potius ita formasset argumentum: Ergo: *Quoddam quod tribus commune est, unum numero est, quæ alteri contradicit.* Ratio erat, quia Scriptura mentiri nescia illud affirmat. Sic supplevisset Philosophiam ex Theologia. Jam verò ex tua data initio Regula: *Duo contradictoria non sunt simul vera: judico hoc ipso Eleutherium mendacem fieri in Majori propositione, cum ejus contradictoriam defendit Spiritus Sanctus in Scripturis.* Verum quid præterea? Ipsa ratio dicitur commune esse pluribus dici dupliciter; *Primò commune est pluribus universale ut essentialiter inferioribus ab iis per mentis operationem præcisum,*

veluti omnia genera & species, & hac ratione
unum numero non esset unum numero. *Secundò*
commune aliquid est pluribus veluti es-
sentia ac natura modis, aut natura potentiis.
Hanc Murcia disp. II. de Univers. q. 4. appellat
communitatem communicationis, illam *communitatem Universalitatis*. Ita unum numero Ens Hoc
Modis suis se communicat, & anima Hæc vegetativa
diversis potentiis, absque ulla repugnantia. *Personas*
autem in præsentī mysterio esse id, quod in
proportione *Modo* in Creaturis respondet, à multis
ætatibus rectè existimatum fuit, si personam in abstracto
consideras. *Dices*: Unum & idem non potest esse unum & multa.
Respondeo, scilicet secundum idem eodem respectu.
Alias quid impedit, quo minus affectiones seu modi
Entis uniti unum, verum bonum sint unum & idem & non sint.
Unum & idem ex natura rei, multa autem secundum
rationis distinctionem. Sic quivis modus rei cum
re ratione essentiæ est unum & idem. Modus enim
non aliam habet essentiã nisi eam quæ est ipsius rei.
Nihilo secius una eademq; res habet plures modos.
Persona autem Trinitatis, ut jam dictum est, habet
se quasi modus divinæ essentiæ eam quasi determinans
ac modificans, ut distinctionem illam & pluralitatem
in DEO per Scripturam indicata si non eloqui valeamus,
tamen ne profus taceamus. Hinc quodammodo
intelligi potest, personam multiplicari

ne
Se-
ef-
is.
lat
ta-
oc
ge-
n-
fle
e-
m
s:
a.
e-
e-
o-
&
a-
m
is
a
es
a-
i-
i-
n
-
-
i

cari posse, non multiplicata natura, sine contradictione. Si persistimus in Persona abstractè ac formaliter considerata. Namque non differt ens ab uno, vero & bono, quoniam unum est Ens, & Verum est Ens, & Bonum est Ens, nec tamen tria sunt entia, sed unum est quod tribus istis modis vel affectionibus præditum. Mea mens non est Trinitatem inde probare quod etiam principio dixi, sed ostendere *ὡς ἐν ἴπῳ* quod talis communicatio fieri possit unius ejusdemque naturæ, quæ se sine sui multiplicatione modis suis communicat, ne Eleutherii pronuntiata pro oraculis adorentur.

§. XVI. Principium sanæ, hoc est, Photinianæ Rationis alterum est istud: *Contradictio est: Unam eandemque, essentiam esse simul genitam & non genitam: Aliquid ab æterno fuisse, & tamen verè ac propriè genitum esse; immò aliquid existere & tamen adhuc generari, & mille alia ejusmodi, quæ alibi fufius sunt demonstrata: Nonne hæc aperte sanæ rationi sunt contraria ait?* Tria insanientis sapientiæ effata simul in chartam conjicis. Quorum primum est perversissimum, dum nobis affingis contradictionem ubi nulla est. Quæro ex te per frontem sitne hæc contradictio: *Una eademque, essentia secundum certum subsistendi modum est genita, quæ citra illius respectum non est genita?* Nisi & hanc contradictionis damnare velis: Unus idemque Eleutherius Photinianus

videt oculis secundum potentiam visivam, qui non videt secundum potentiam quamvis aliam. Secundum est tale: *Quicumque est genitus verè ac propriè, is non est ab eterno,*

Filius DEI per nos est ab eterno. E. Filius DEI non est verè ac propriè genitus.

Ad hoc tericulum abigendum si assumo piæ Antiquitatis responsionem convenientissimam, nempe Majorem valere in generationibus eorum, quæ fiunt in hoc mundo: nequam in generatione Filii DEI æterna. Quia Scriptura hoc ipso dum affirmat & testatur Filium DEI Genitum esse, facit majorem Photinianorum particularem quasi dicat: *Quidam genitus verè ac propriè est ab eterno.* Ergo concludat Photinianus quippe agnoscens Scripturam pro LUMINE: *Quidam, non, omnis genitus verè ac propriè non est ab eterno.* Et hac ratione connexum est verum; sed inde non sequitur pro Photinianis illatio. Quod si talia in partem contrariam meditor, jam occupavit noster tenebrio medicentem, cum passim gloriatur: *Sed dicunt; Hæc in creatis rebus pugnare, non in DEO, qui sit increatus & infinitus, sed quæ se vos, qui hæc affirmatis, an hæc vobis simpliciter asserentibus protinus credenda sunt? Dicite, unde vos scitis istis ista non pugnare in DEO, quæ per se pugnare videt Ratio?* Et iterum inquit: *Quod absurdum est, inquit Evangelici, non statim absurdum esse in supremo Numine. Sed dum hæc tam*
considen-

confidenter differunt de DEO, quem nunquam viderunt, si sibi credi volunt, proferant tabulas, & ostendant argumenta, cur statuunt id quod manifeste rationis Principio probatum est, non habere locum in DEO. Syllogismus talis est: Omne attributum DEI denominatum à rebus humanis, est iudicandum & examinandum secundum affectiones & proprietates illarum, Generatio Patris qua genuisse dicitur Filium est tale attributum DEI. E. Quam turpiter noster Photinianus sua vineta cœdat, Majorem pro infallibili principio venditans sexcentorum loco uno declarabo exemplo. Dicitur DEUS ille Summus in Scripturis non semel ἰ *Vivus*, quod attributum etiam hominibus & cuivis animanti quacunqve ratione competit forsitan per modum analogiæ. Fac jam Eleutheri te statuere DEUM simplicissimum esse abs ulla compositione, quacunqve vel excogitari possit. Ego probabo contrarium ita: Omne vivum compositum est ex principio seu forma quâ vivit, ex ipso vivere ῶ *ἔω* & ex vitalibus operationibus: DEUS est vivus. Ergo. Quid respondēbis nisi illud Majorem meam verificari in animantibus, non in DEO? Minorem vix negabis, quia expressè toties habetur in Prophetis. Ego verò protinus tibi tua regeram verba ad datam responsionem: *An tibi hæc simpliciter asserenti protinus credenda sunt? Profer tabulas, & ostende cur statuas id quod manifeste*

sesto

festo Rationis principio probatum est, non habere locum in DEO. Dices: Inesse meo argumento quatuor terminos, quia vivum esse de DEO dicitur improprie & æquivocè. Respondeo: Hoc ipso DEUS vivus per Scripturam per te erit non-vivus, quia æquivocè talis est. Quomodo ergò r̄ vivum esse respectu viventium creaturarum de DEO illo Summo in Scripturis prædicatur? Non æquivocè, ut vidimus. Quod si enim hoc valeret, in singulis Scripturæ dictionibus contradictionem offenderem. Exempli gratia, DEUS est, vivit, intelligit, vult, scit, misereatur, irascitur. Finge æquivocationem & consequetur DEUS non est, non vivit, non intelligit, nisi quod de nomine nobiscum aliquid participat. Nec univoce, id quod nec Photinianus negat. Et Moses Ægyptius in suprâ laudato libro capite LIII. parte prima, reprehendit illos Judæorum Magistros quod attributa animalibus propria DEO tribuant cum summa imperfectione litteraliter. Et si capite LVI. suam mentem patefaciat, ea omnia dici de DEO merè, æquivocè & non analogicè. Verum respondemus Majemonidi argumento Thomæ Aquinatis: Si Ens dicitur æquivocè de DEO & Creaturis, uti & Voluntas, Sapientia, Potentia, Vita, quæ Moses conjungit ibidem, sequitur nos de DEO nihil cognoscere posse. Nam de æquivocis nulla est scientia. Ergò analogicè. Qua ratione autem
ca ana-

ea analogiâ dividatur, definiatur, applicetur,
multi & egregii Philosophi scripserunt. *Mur-*
cia super Ante predicamenta disput. 2. qv. 1. præ
cæteris videatur. Sic etiam *Gignere* dicitur de
DEO Patre, Theologis alibi id ex Scripturis doc-
centibus, *Genitum* esse de DEO Filio. Cum id
Photiniana Schola non possit expungere, per-
vertere tamen audet, & fingit metaphoricam
ac impropriam in se generationem. *In se* dico
notanter, quia & ipsi non negamus si compara-
tio instituat inter Mysticam istam generatio-
nem & aliam quamvis physicam secundum con-
ceptum utriusque proprium, DEUM *improprie*,
id est, suo peculiari modo non animantium ab-
jectorum instat Gignere Filium. Verum hoc
ipso affirmamus ac defendimus ex Scripturis
quod DEUS *ratione sui* propriissimè, verissimè
ac perfectissimè Genuerit ac Gignat Filium, id
quod negat Photinus, ne incurrat contradictio-
nem. Verùm sicut in omnibus DEI attributis,
quorum unum & alterum vidimus, ex. gr. *Vi-*
vum esse, prius liberamus & defecamus id ab
omni imperfectione, quam DEO Glorioso id
applicemus, nempe *actiones, accidentia, motus,*
prius & posterius, ita etiam *Generationis* vocem li-
beramus ab imperfectione, quæ in creaturis ge-
neratis iisq; finitis invenitur, propter suam cre-
aturalem dependentiam, nimirum, quod gene-
ratum habet distinctam essentiam singularem
ab essentia generati, quod generatio sit ex præ-
existenti

existenti materia καὶ ἐφεξῆς. Quibus imperfectionibus separatis, *materiale significatum*, per me licet appelles, prodit tandem vera hæc Generationis definitio formalis: *Generatio est communicatio essentia productiva*. Quæ certa & legitima proportione competit & Physicæ & Divinæ generationi, cum utrobiqve subjectum definiendum in sua disciplina & ex principiis propriis definias. Cum ergò quæro, quid sit generatio? Turpiter responderet noster Theologus: Est productio essentialis, quâ vivum aliquod aliud vivum specie idem, numero non idem producit, quod ante sui productionem *in esse* constitutum non fuit. Eadem sunt ineptiæ, ac si quæram quid est animal? Respondeat alter, est corpus rationis expertus. Hoc enim non esset definire, sed ludere ac sophisticari. Cum igitur Eleutherius ab uno sensu materiali puta physico colligit ad sensum materiale alterum Theologicum, quid aliud agit, quàm quod à specie ad speciem argumentatur: Angelus est, Ergo homo: quâ consequentia nulla potest esse sequior. Multo rectius ita ratiocinatus fuisset ex hypothese Scripturæ Sanctæ: Si DEUS ille unus gignit Filium proprium multo excellentior, fortior atqve magis illa singularis erit generatione physica, quia produçens ac productum sunt unius & ejusdem singularis essentiaæ expertes omnis mutabilitatis, absqve ulla temporis

poris connotationē, sicut ratio paternitatis excellentius in DEO invenitur, quàm in homine &c.

§. XVII. Optime itaque distinguitur inter generationem divinam & generationem quamvis aliam physicam, etiamsi præ stomacho medius rumpatur Photinianus. Dari autem membrum alterum divisionis nempe divinam generationem ex sola Scriptura unice probatur immo ex illa promanat nobis hac de re nihil cogitantibus. Sed tale quid accidat necesse est isti homini, quippe qui in principio disputationis duo LUMINA Theologiæ accendebat, RATIONEM & REVELATIONEM magna ἀπώστια ἔργα. Queritur autem, ne Photiniano nostro calumniandi occasio relinquatur, ane sit contradictio Esse ab æterno & genitum esse ab æterno? Id quod initio probare volebat. Sed crassam Elenchi ignorantiam committi abs te, ecquis dubitare potest? Quoniam per *genitum esse* significatur modus, quo Filius ab æterno subsistit. Verbo autem esse, vel fuisse, vel non fuisse ipsum subsistere denotat. Testatur verò Scriptura Filii DEI *subsistere* atque *Esse* ab omni æternitate fuisse. Testatur & Ratio quod Modus quo aliquid subsistit, ab essentia ipsius & subsistentia inseparabilis sit. Ergo non repugnat esse genitum, & esse ab æterno. Quemadmodum posito Solem fuisse ab æterno, quod

quod DEO non est impossibile Solem ab æterno produxisse, Ergò & radii solares itidem fuerunt ab æterno. Quæro jam præcesseritne generatio esse ipsius radii, an esse ipsius radii suam generationem. Si prius: Ergò quoddam quod generatur, nihil est: Si posterius; Ergò aliquid fuit, antequam aliquid fuit. Contrà verum est, tum fuisse radium cum est genitus, & tum genitus quando fuit. Dato jam eo, quod radius per DEI potentiam fuerit ab æterno, ergo & ejus generatio fuit ab æterno, & contra radii generatio à Sole fuit ab æterno, ergò & ipse radius; cum per modum hunc nempe à Sole generationem suam habeat existentiam. Omnia illa pulchrè accommodata præsentis negotio, in fumum convertunt minacem hominem cum suis contradictionibus.

§. XIIII. *Mille alias hujusmodi tuas contradictiones, quas non narras, nec probas, sed crepitas, in lucem per DEI munificentiam jam protractas ac in Triumpho ostensas esse, ab illustribus Viris ipse non potes non cognitum habere, ideoq; in cæteris brevis ero. Principium tuum tertium hoc est: Eadem sequela vi ac efficacia ad tres essentias & unam Personam ex Scriptura concluditur, quam ad tres Personas & unam Essentiam. Fundamentum est fortasse istud ut ex scriptis sociorum tuorum fit conspicuum: Quia in DEO essentia & Persona realiter idem sunt. Syllogismus est hic: Quæcumque sunt
realiter*

realiter idem, eorum uno multiplicato, multiplicatur
& alterum. Subsumo; *Multiplicatis modis ex-*
empli gratia Presentia corporis ejusdem in multis
locis simul, quod per Potentiam DEI tale quid
fieri potest, non multiplicatur corpus. Multipli-
cata affectione entis, non multiplicatur Essentia en-
tis, Multiplicata facultate anime, non statim mul-
tuplicatur anima essentia, quæ omnia cum sua es-
sentiarealiter sunt idem. Personas autem TRI-
NITATIS Sanctæ suo modo respondere Modis
Entium creatorum efficaciter docet *Iacobus*
Martini l. 2. de tribus Elohim, & ex eo *Keslerus*
in libellis suis aureis. Deinde Lectori fucum
facit egregium Veritatis ille Studiosus, quan-
doquidem *Essentiæ & Personæ* terminos in Eccle-
sia receptos ex suo cerebro judicat, atq; ita con-
fundit, quasi idem sint simpliciter in DEO. Fate-
mur quidem & nos Essentiam esse hîc singulare
aliquid sicut Persona, nihilominus distingvi-
mus inter singulare ut singulare & inter singu-
lare, ut habet ingenium & modum universalis:
Essentia quidem divina *singularis* est: (quan-
quam Patres nonnulli ob certas causas DEUM
singularem dici noluerint) ingenium tamen
modum ac rationem habet universalis: quate-
nus non est unius personæ essentia, sed tribus
communis REVELANTE SCRIPTURA. Ideoq; *tantisper infirmum* erit connexum tuum, dum
probas ex Scriptura id subsistens quod nos
Personam dicimus, esse commune aliis per-
E sonis,

sonis, ut quemadmodum loquitur Scriptura: Pater est DEUS, Filius est DEUS, Spiritus Sanctus est DEUS, jam proferas & tu tabulas, quibus inscriptum sit: Filius est PATER ille qui misit Filium suum, Spiritus Sanctus est Pater ille de quo exivit Spiritus Sanctus &c. Et deinde fidem mereberis. Summa artificii tui consistit in eo, quod cum Patres Ecclesiae ex communi loquendi consuetudine depromserint hos terminos, ut hic Essentiam seu Naturam dixerint id quod multis est commune, personam id quod uni est proprium, ut cum essentia humana dicitur de Johanne, Petro, Paulo, ne planè muti essent loquente Scriptura, tu neglecta Scripturae catena atque harmonia nudos terminos sculpturis prorsus de vocabulis altereans, cum tamen ipse hoc dogma, nec vis nec potes eloqui, nec aliis id tentantes quantum in te est, permittis. Ne te pigeat artificii tui exemplum tibi monstrari in puerili quadam actione. Proponantur Pueri Tyroni hæc verba: *Doleo caput*, ut ea Hebraicè efferat. Multum diuque Lexicon pervolvens tandem ita exprimit **אנין** **לחלי**. Quid ego ludificaturus puerum? Dicam, errasti, non expressisti verba, quia **אנין** venenum significat. Annon vel Puer regeret, quicquid alicubi significat, mihi tamen hic in meo exercitio caput denotat. Sic etiam *Scriptura Sancta REVELANTE ac cogente intellectum,* quod

ra: quod hic non repeto, hanc sibi imposuerunt
necessitatem Antiqui Patres, ita loquendi quam
maxime congruè suo exercitio fieri id posset,
quod si aurem mihi jam vellicat nasutus ali-
quis Photinianus, regeram, sic meum exerciti-
um sonat, & tenorem ejus aliter hactenus effe-
re non potui, nec à te rectius efferri video, id-
eoq; nisi primò in REIPSA mecum consentis,
nihil est quod me exagitas terminis aliter & ali-
ter acceptis. Quod noster Philosophus blate-
rat per nos non repugnare uni persone dare duas
essentias sive naturas in CHRISTO. Ergò & hic
id fieri posse, nisi velimus quidvis ex quovis finge-
re. Bene novisti Eleutheri, etsi & hic contradi-
ctionem collocas, unde fiat, quod una persona
sit constans duabus naturis, quoniam subsistia
humana subsistentia non sua sed τὸ λόγῳ,
Scriptura id REVELANTE, jam & tibi probatio
incumbebat, ut ostenderes vel verbulo id quod
nos in Deitate Personam nominamus subsiste-
re non subsistentia propria, jam petis principium,
& ex quolibet comminisceris quodlibet.

§. XIX. Principium quartum est hoc: *Mul-
tiplicato loco, multiplicatur quoque locatum.* Non
obscure naris fuit autor istius scripti, quisquis il-
le sit, quod præsenscit atque olfacit, si infini-
tas Numinis firma consistat, qua dicitur Totus
DEUS esse in Cœlo, Totus in mari, Totus in
terra essentialiter, Totus in te, Totus in me, fa-

cilè etiam Rationi congruum videri, **DEUM**
Essentialiter Totum esse in Patre, Totum in Fi-
lio, Totum in Spiritu Sancto. Ideoq; istam
hypothesin Orthodoxorum *πεῶν ψεύδῳ*
nuncupat, cui innitatur Dogma de Trinitate,
ceu structura suis columnis. Verum si osten-
dero, Bone Vir, securim tuam, qua istam co-
lumnā concidere conaris esse ferruginosam
atqve hebetatā valdè à qua nihil sibi metuere
habeat, hoc ipso Articulus Trinitatis te etiam
invito per te consolidatur. Ut autem initio
monui *πεῶν ψεύδῳ* vestræ hæreseos esse,
Duo facere Lumina in Theologia: ita dato uno
tali absurdo, infinita sequantur necesse est. Si
enim sanæ mentis esses, ita colligeres: Dicit
Scriptura constanter **DEUM** ipsum substantia-
liter adesse ubiqve locorum sine divisione sui:
Ergò illa propositio vera est. Ergò forsan nec
sana & informata Ratio contradicet. Tu au-
tem contra: Ratio mea contradicit, quia sic
DEUS statuitur unus & non unus. Et ponis
pro fundamento particulare quoddam & mul-
tis modis incertum atqve falsum effatum Phi-
losophicum. Inde pueriliter prorsus colligis:
Ergò tale quid de **DEI** Infinitate in Scripturis
non invenietur. Jam affer Carnifex funes, at-
qve cruces, ut distorqveatur Scriptura tan-
tisper, dum conformiter loqvatur putido Pho-
tiniano. Nostrum autem est hîc primo audire
Scriptu-

Scripturam loquentem. In qua ex coeteris testimoniis ipse noster Magister attingit locum Jeremiae notatum capite tertio & vicesimo, commate vigesimo quarto: *An DEUS è propinquo ego? dictum Iehovæ; ac non DEUS è longinquo? An delitescere potest quisquam in latebris, ut ego non videam ipsum? Dictum Iehovæ: annon cælum & terram ego impleo? dictum Iehovæ.* Analysis totius Orationis evincit, DEUM seipsum opponere istis Vatibus, qui se persuaserant DEUM istas rerum minutias haud curare, quas tractabant, quippe longè ab illis remotum, in Coelis alia habere quævis intentus sit, nec opus esse singulari ad Prophetiam vocatione. Sic enim Ratio DEUM absentem fingens & in Coelis localiter residentem, non potest non negare Providentiam circa singulares hominum actiones, quasi turpe sit DEUM efficere labore atque occupationibus oneratum. Ut est apud Jobum capite XXII. Et (credo) dixisti; Quid sciret DEUS? Nam quid per caliginem judicabit? *Nubes ipsi sunt absconsioni, ne videat, & orbem cæli inambulat.* Eundem errorem errat Aristoteles in libro de Mundo capite quarto: *Ubi DEUM in altissimo cæli culmine residere fabulatur, & non nisi vâ quadam proximis rebus impressa & ad inferiorem paulatim derivata ea attingere.* Hujusmodi somniis de virtuali omni præsentia DEI Spiritus Sanctus opponit essentialem, quâ secummet ipso cælum & terram implet DEUS. Dicis:

E;

Scriptura

Scriptura nos jubet manus & oculos attollere, Ergo DEUM in caelo nobis ostendit. Sic etiam Aristoteles hatiolatur in loco allegato: Regionem mundi supremam DEO attribuit universus mortalium consensus: Καὶ τὸ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀναλείνομεν τὰς χεῖρας εἰς τὸ ἕρανὸν εὐχὰς πιστεύουσι.

Indene sequitur DEUM concludi in Coelo, abesse à nobis per immensa intervalla quoad Substantiam? Quare autem Coelum potissimum sedes DEI constituatur, docent alibi Theologi. Idem DEUS qui Coelum habere pro Solio dicitur, is Terram pro Scabello habere dicitur in Prophetiis Esaiæ. Da Rationem, cur magis isthic Essentia DEI quàm hic notetur, quia utrobique par ratio? *Dicis: Non habitat Deus in templis manufactis.* Respondeo: Hoc est, quod volumus. Eadem efficacia quâ negatur DEUS in templis habitare eadem negatur in caelis habitare nimirum circumscriptus, atque conclusus à locorum ambitu. I. Reg. II. 27. *An revera habitaret DEUS in terra?* ita ut à terra capiatur, ut sit totus hic, ne sit totus per essentiam alibi. Immò inquit, *ecce caeli ipsi, & caeli caelorum, non capiunt te, quanto minus domus haec quam edificavi.* Secundo ut intempestivum os compescatur de contradictione, quam subinde crepitat, dico strictim. *In loco aliquid esse dicitur tripliciter Fr. Murcia, super quartum librum Physic. Disp. I. q. 4. primò Circumscriptivè, quando locum circumscribitur à loco, & partes loci corre-*

ondent singulis partibus loci. Huic generi locato-
rum convenit tuum Principium, & libens fate-
re, si quis πολυπικως urgeat, loca illa plura fie-
ri (sed qui fieri possunt per potentiam natura-
lem?) locum unum, aut corpus unum dividi in
plura sit necessum. Hactenus verum dicis.
Secundò Definitivè, quando locatum est in definito
& terminato loco, non tamen correspondent partes
locati partibus loci, quia locatum indivisibile est. Ut
angelus & anima Hominis. Et hic tuum evi-
dens principium ne micam quidem veritatis ha-
beat. Tertio infinito in loco, ut solus DEUS qui est
Seipso, continens omnia Ubi, & ut Scaliger:
Intra omnia: Sed non tamen inclusus in ipsis.
Extra omnia: Sed non tamen exclusus ab illis.
Ubi sibi lucratur,
Ut sustinet omnia, fert nec subitus habetur;
Excedit ita, & superest, nec libratur illis.
Regnat ubique sine loco; sine tempore, semper.
Extra omniaq; omnis, sine partibusq; totus.
Ante omnia, post omnia, totus, unus, ipse.
Misere Philoſophe, quod si tuum axioma ne in-
fima quidem humana, at quanta ad DEUM
comparata? fidem invenit, cum omnium Phi-
loſophorum ſententia ſit ex immotis rationib;
tam eſſe totam in toto, & totam in quavis parte
cundum eſſentiam ſine ſui multiplicatione,
pro modo immenſum atqve infinitum DEUM
cedentem omnes locos multiplicabit? Ante-
ſignanus

signanus vester Smalcus patriæ meæ Ischboschet
subolfaciens contra Smiglec. in refut. l. i. de
error. Arrian. c. 13. quantum roboris huic argu-
mento insit ab animæ natura spiritali ac indi-
visibili sumto, impudenter negat supra memo-
ratum Physicorum vulgare dicitur, & quidem
ex ea ratione, quia uno resecto membro, anima re-
secaretur, quod falsum esse ait. Verum objectio
hæc ἐνδείξις loco allata tam elumbis est, ut ty-
rones Physices eam diluere possint. Qui volet
legat Dn. D. Danhaveri Controv. IV. Disp. pri-
mæ Colleg. Psychol. Et Dn. D. Kesleri Sect. II.
Phys. Princ. 6. Heic terminalia sunt. Patre L.
minum adorato pro concessâ gratia, à te pie L.
etor, *Ὅτις παραλελειμένοις συγγνώμην* mihi pe-
liceor. Meo enim modulo ac pede metiri mi-
didici. Rem acu non tetigi, nec diffiteor. Sat est,
Verbum veritatis retinuisse. Quæ ingenii acu-
men non penetrat, colligat in sinu suo FIDES
Erit cum videbimus Eum sicuti EST. Nunc
butimus Pueri. Te autem, quisquis es, PHOTINI-
ANE, oro atq; obtestor, ut petulantia ingenii ex-
cussa sedeas ad MAGISTRI UNUS pedes discipu-
lus, & tot contradictionum plaustra ultero dis-
parebunt. Quando sese Israël converterit ad
Dominum, tolletur velamen illud. Sin, audi
Decretum de tua Schola factum ac promulga-
tum: *Abolebo sapientiam sapientum, & intelli-
gentiam intelligentium tollam è medio.*
Fiat, Amen.

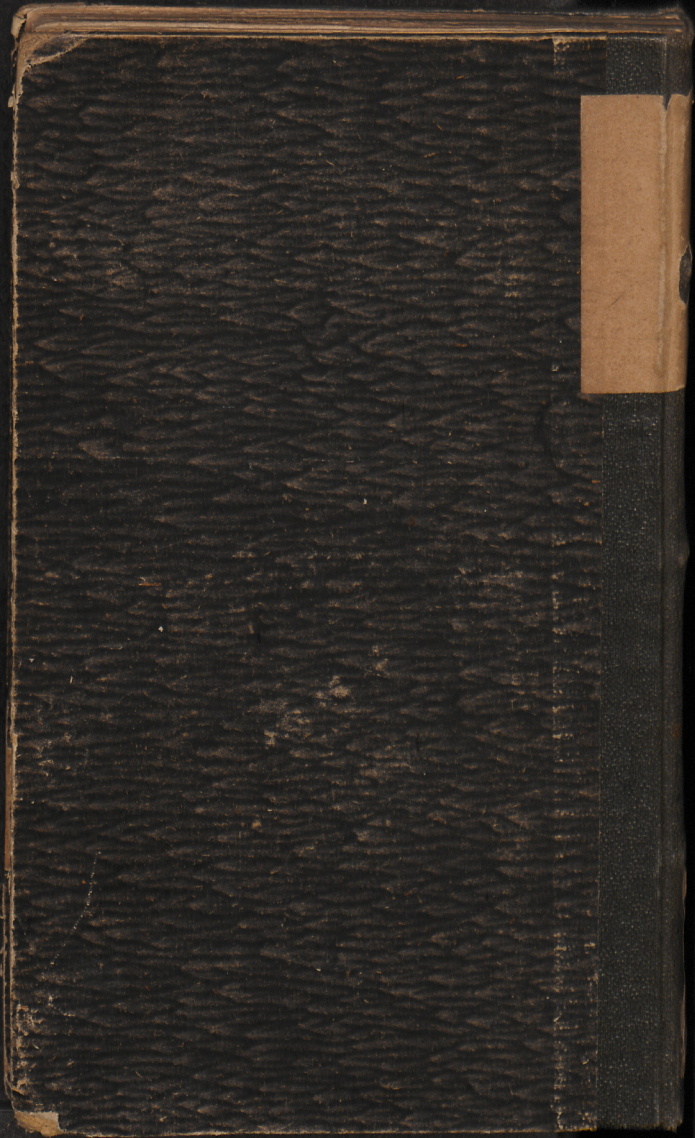

F. Reppien.

[Illegible text on a small paper label]

Scripturam loquent
 stimoniis ipse noster
 Jeremiae notatum
 commate vigesimo
 quo ego? dictum Iebo
 quo? An delitescere po
 ego non videam ipsum
 lum & terram ego imp
 lysis totius Orationi
 opponere istis Vati
 UM istas rerum mini
 ctabant, quippe long
 lis alia habere queis
 singulari ad Prophet
 Ratio DEUM absenti
 caliter residentem,
 videntiam circa sing
 quasi turpe sit DEU
 cupationibus onera
 capite XXII. Et (cre
 US? Nam quid per
 ipsi sunt absconsioni, ne
 hulat. Eundem erro
 bro de Mundo capite
 tissimo caeli culmine res
 quadam proximis reb
 paullatim derivata ea
 mniis de virtuali om
 Sanctus opponit esse
 iplo caelum & terrar

x coeteris te
 ingit locum
 & vicesimo,
 US è propin
 US è longin
 in latebris, ut
 et annoncæ
 eboræ. Ana
 UM se ipsum
 aserant DE
 are, quas tra
 otum, in Cœ
 nec opus esse
 . Sic enim
 in Cœlis lo
 negare Pro
 am actiones,
 ore atque oc
 apud Jobum
 vid sciret DE
 abit? Nubes
 em caeli inam
 stoteles in li
 DEUM in al
 & non nisi vā
 ad inferione
 iusmodi so
 DEI Spiritus
 à secum me
 US. Dicit:
 Scripturo

